МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему «Підвищення платоспроможності підприємства ПрАТ «Запоріжкокс» як умова забезпечення його фінансової безпеки»

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.0733-уфеб-з
спеціальності 073 Менеджмент
освітньої програми Управління фінансово-економічною безпекою
О.О. Пилявський

Керівник к.е.н., доцент Лепьохін О.В.
Рецензент к.е.н, доцент Щебликіна І.О.

Запоріжжя
2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 073 Менеджмент
Освітня програма Управління фінансово-економічною безпекою

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____А.В. Череп

«____»_____2024 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ

Пилявському Олександру Олександровичу

1. Тема роботи: «Підвищення платоспроможності підприємства ПрАТ «Запоріжкокс» як умова забезпечення його фінансової безпеки»
керівник роботи: Лепьохін Олександр Васильович, к.е.н., доцент
затверджені наказом ЗНУ від 29 грудня 2023 р. № 2251-с.

2. Строк подання студентом роботи: 11 листопада 2024 р.

3. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні акти, дані Державної служби статистики України, дані фінансової звітності ПрАТ «Запоріжкокс», монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): дослідити теоретичні основи підвищення платоспроможності підприємства задля забезпечення його фінансової безпеки; здійснити організаційну характеристику та оцінити платоспроможність і стан фінансової безпеки ПрАТ «Запоріжкокс»; визначити шляхи підвищення платоспроможності та рівня фінансової безпеки підприємства.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 7 рис., 14 табл. і 12 формул.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Лепьохін О.В, доцент	05.08.2024 р.	05.08.2024 р.
2	Лепьохін О.В, доцент	09.09.2024 р.	09.09.2024 р.
3	Лепьохін О.В, доцент	03.10.2024 р.	03.10.2024 р.

7. Дата видачі завдання: 24 червня 2024 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	24.06.2024 р. – 30.07.2024 р.	виконано
2.	Виконання вступу	01.08.2024 р. – 04.08.2024 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	05.08.2024 р. – 08.09.2024 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	09.09.2024 р. – 02.10.2024 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	03.10.2024 р. – 20.10.2024 р.	виконано
6.	Формулювання висновків	21.10.2024 р. – 27.10.2024 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	28.10.2024 р. – 10.11.2024 р.	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	11.11.2024 р.	виконано

Студент _____ О.О. Пилявський
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ О.В. Лепьохін
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ О.В. Лепьохін
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 106 с., 7 рис., 14 табл., 63 джерела, 2 додатки.

Об’єктом дослідження в роботі виступає платоспроможність та фінансова безпека суб’єкта господарювання.

Предметом дослідження є методичні підходи та принципи забезпечення платоспроможності та фінансової безпеки суб’єкта господарювання.

Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретичних положень, оцінка фінансових показників, платоспроможності та стану фінансової безпеки досліджуваного підприємства, а також визначення заходів щодо забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Завдання: - дослідити засади забезпечення платоспроможності як складової фінансової безпеки підприємства; - проаналізувати та оцінити фінансовий стан, платоспроможність та рівень фінансової безпеки ПрАТ «Запоріжкокс»; - розробити рекомендації щодо підвищення платоспроможності ПрАТ «Запоріжкокс» задля забезпечення його фінансової безпеки.

Методи досліджень: методи аналізу та синтезу, описовий; логічний аналіз; принципи системного підходу; статистичний аналіз; метод порівняльного аналізу; метод графічного зображення.

Одержані результати та їх новизна: 1) обґрунтовано шляхи підвищення платоспроможності підприємства задля забезпечення його фінансової безпеки; 2) набуло подальшого розвитку: тлумачення категорії «фінансової безпеки підприємства; інтерпретація поняття «платоспроможність підприємства».

Практичне значення одержаних результатів. Пропозиції щодо шляхів підвищення платоспроможності підприємства задля забезпечення його фінансової безпеки можуть бути використані в практичній діяльності.

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, БАЛАНС, СТАН ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ, ЛІКВІДНІСТЬ.

SUMMARY

Qualifying work: 106 p., 7 fig., 14 tab., 63 references, 2 annex.

The object of research in the work is the solvency and financial security of the enterprise.

The subject of the study is methodological approaches and principles for ensuring the solvency and financial and economic security of an enterprise.

The purpose of the qualifying work is to generalize the theoretical principles, assess the financial indicators, solvency and state of financial security of the enterprise under study, as well as determine measures to ensure the financial security of the enterprise.

Tasks: - explore the principles of ensuring solvency as a component of the financial security of an enterprise; - analyze and evaluate the financial condition, solvency and level of financial security of PJSC «Zaporozhcoke»; - develop recommendations for increasing the solvency of PJSC «Zaporozhcoke» to ensure its financial security

Methods of research: methods of analysis and synthesis, descriptive; logical analysis; principles of a systems approach; statistical analysis; comparative analysis method; graphic method.

The results obtained and their novelty:

1) ways to increase the solvency of an enterprise to ensure its financial security are substantiated;

2) received further development: interpretation of the category «financial security of an enterprise»; interpretation of the concept of «enterprise solvency».

Practical significance of the obtained results. Proposals for increasing the solvency of an enterprise to ensure its financial security can be used in practical activities.

The obtained research results are aimed at studying the theoretical foundations of ensuring solvency as a component of the financial security of an enterprise and can be implemented in the practice of business entities, in particular, PJSC «Zaporozhcoke».

FINANCIAL SECURITY OF THE ENTERPRISE, PAYABILITY, BALANCE, STATE OF FINANCIAL SECURITY, LIQUIDITY.

ЗМІСТ

ВСТУП …… 8
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДВИЩЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗАДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ……..... 12
1.1 Сутність і особливості фінансової безпеки підприємства …… 12
1.2 Підходи до трактування поняття «платоспроможність підприємства»... 20
1.3 Забезпечення платоспроможності як складова фінансової безпеки підприємства……..…… 23
2 ОЦІНКА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА СТАНУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПРАТ «ЗАПОРІЖКОКС»…… 38
2.1 Характеристика діяльності ПрАТ «Запоріжкокс»……. 38
2.2 Оцінка фінансового стану ПрАТ «Запоріжкокс»……. 48
2.3 Діагностика неплатоспроможності й оцінка рівня фінансової безпеки ПрАТ «Запоріжкокс»…….. 65
3 ПІДВИЩЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА…….. 79
3.1 Шляхи відновлення платоспроможності задля забезпечення фінансової безпеки підприємства……. 79
3.2 Обґрунтування заходів підвищення платоспроможності та фінансової безпеки підприємства…….. 87
ВИСНОВКИ……..... 95
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…… 100
ДОДАТКИ…… 107
Декларація академічної доброчесності здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ……..…… 111

ВСТУП

Вплив фінансової кризи, нестабільність у політиці й економіці, жорстка конкурентна боротьба між суб'єктами господарювання знижують темпи зростання обсягів виробництва, скорочують види діяльності, сповільнюють і припиняють інвестиційні процеси. У кризовий період основною задачею для будь-якого підприємства постає адаптація до нових складних умов господарювання. При цьому, однією зі складових, що визначає життєдіяльність підприємства, є фінансова безпека підприємства.

Актуальність теми кваліфікаційної роботи полягає в тому, що управління фінансовою безпекою відноситься до кола найбільш важливих економічних проблем, так як недостатня фінансова стійкість може привести до неплатоспроможності підприємства та відсутності можливості подальшого його розвитку. Рівень фінансової безпеки підприємства залежить від того, наскільки ефективно її керівництво та спеціалісти будуть спроможні уникнути можливих загроз і ліквідувати шкідливі наслідки окремих негативних складових зовнішнього та внутрішнього середовища.

В Україні та за кордоном проблемою забезпечення фінансової безпеки підприємства займалися М. Афанасьєв, О. Барановський, І. Бланк, К. Горячева, М. Єрмошенко, З. Живко, С. Ілляшенко, І. Керницький, О. Новикова, В. Ортинський, Г. Пастернак-Таранушенко, С. Покропивний і багато інших.

Виробничо-фінансова діяльність підприємства вимагає постійного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової, касової і договірної дисциплін, досягнення гармонійного співвідношення між власними та залученими фінансовими ресурсами, забезпечення фінансової стійкості і платоспроможності. В ринкових умовах значно зростає роль управління платоспроможністю підприємств, оскільки, успішність і прибутковість їх діяльності, передусім, зумовлюються своєчасністю розрахунків із постачальниками, працівниками, кредиторами та державою. Щоб не стати неплатоспроможним, підприємство мусить постійно стежити за

ситуацією на ринку, забезпечувати високу ефективність свого виробництва й управляти своєю платоспроможністю, якій належить суттєва роль у забезпеченні стабільного фінансового становища підприємства на ринку товарів і послуг. Тому проблема управління платоспроможністю на підприємствах є досить актуальною у даний час.

Широке коло питань, пов'язаних з дослідженням платоспроможності суб'єктів господарювання та основ управління платоспроможністю підприємства у сфері забезпечення фінансової безпеки висвітлено в роботах таких учених-економістів: О. Барановський, І. Бланк, Л. Буряк, О. Єфімов, В. Ковальов, І. Крейдич, Л. Лахтіонов, О. Наконечна, А. Поддєрьогін, І. Пономарьов, П. Стецюк, Є. Стоянов, А. Шеремет та інших.

Потреба підприємств у фінансовій безпеці на основі забезпечення їх платоспроможності й зумовила актуальність теми кваліфікаційної роботи.

Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретичних положень, оцінка фінансових показників, платоспроможності та стану фінансової безпеки досліджуваного підприємства, а також визначення заходів щодо забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Виходячи з цієї мети, були розроблені такі основні задачі дослідження:

– дослідити сутність фінансової безпеки підприємства;

– вивчити теоретичні засади забезпечення платоспроможності як складової фінансової безпеки підприємства;

– проаналізувати та оцінити фінансовий стан, платоспроможність та рівень фінансової безпеки ПрАТ «Запоріжкокс»;

– розробити рекомендації щодо підвищення платоспроможності ПрАТ «Запоріжкокс» задля забезпечення його фінансової безпеки.

Об'єктом дослідження в роботі виступає платоспроможність та фінансова безпека суб'єкта господарювання.

Предметом дослідження є методичні підходи та принципи забезпечення платоспроможності та фінансово-економічної безпеки суб'єкта господарювання.

Теоретичною та методологічною основою дослідження є праці

вітчизняних і зарубіжних фахівців у галузі теорії і практики управління платоспроможністю задля забезпечення фінансової безпеки підприємства. При виконанні кваліфікаційної роботи були використані такі методи дослідження: аналіз і синтез, узагальнення – для узагальнення існуючих і формування нових теоретичних положень щодо сутності платоспроможності та фінансової безпеки підприємства; системний підхід – для оцінки всієї сукупності складових досліджуваної теми; статистичний метод обробки даних, групування – для оцінки показників діяльності досліджуваного підприємства; метод порівняльного аналізу – для виявлення тенденцій зміни показників в динаміці; метод графічного зображення – для наочного представлення показників в динаміці.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, фахова література, матеріали наукових конференцій та періодичних видань, дані фінансової звітності ПрАТ «Запоріжкокс», результати власних досліджень та проведеного аналізу.

Наукова новизна отриманих результатів визначається наступними основними положеннями:

– обґрунтовано шляхи підвищення платоспроможності підприємства задля забезпечення його фінансової безпеки;

набуло подальшого розвитку:

– тлумачення категорії «фінансової безпеки підприємства» – це комплексне поняття, що характеризує стан, при якому забезпечується захищеність фінансових інтересів підприємства від негативного впливу внутрішніх і зовнішніх загроз і небезпек, а також створюються умови фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному та перспективному періодах;

– інтерпретація поняття «платоспроможність підприємства» – це здатність підприємства за допомогою грошових ресурсів та інших активів у повному обсязі й у визначений термін розраховуватися за своїми короткостроковими та довгостроковими зобов’язаннями і як наслідок – спроможність здійснювати безперервну фінансово-господарську діяльність.

Отримані результати дослідження спрямовані на дослідження теоретичних засад забезпечення платоспроможності як складової фінансової безпеки підприємства та можуть впроваджуватися в практику роботи суб'єктів господарювання, зокрема, ПрАТ «Запоріжкокс». Практичне значення мають запропоновані в роботі шляхи підвищення платоспроможності підприємства задля забезпечення його фінансової безпеки.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження доповідалися й обговорювалися на IX Міжнародній науково-практичній конференції «Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях» (Запоріжжя, 19-20 жовтня 2024 р.).

Публікації. За матеріалами дослідження опубліковано 2 друковані праці – стаття у монографії та тези за матеріалами наукової конференції.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПІДВИЩЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗАДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

1.1 Сутність і особливості фінансової безпеки підприємства

Сучасні суб’єкти господарювання розглядаються як складні системи, що включають фізичну, інтелектуальну, інноваційну та людську складові розвитку власної діяльності. Ефективне використання цих елементів формує систему економічної безпеки, яка забезпечує стабільну роботу підприємства, динамічний розвиток науково-технічного та соціального потенціалу, стійкість до різноманітних економічних злочинів та інших внутрішніх і зовнішніх загроз.

Підприємства функціонують в умовах нестабільності, невизначеності та непередбачуваності зовнішнього середовища. Тому важливим завданням забезпечення життєдіяльності суб’єктів господарювання є підтримання їх економічної безпеки. Необхідність постійного дотримання економічної безпеки залежить від завдань, які кожен суб’єкт господарювання об’єктивно може вирішити для забезпечення стабільності своєї діяльності та досягнення основних цілей своєї діяльності.

Так, І.М. Сосновська так трактує сутність економічної безпеки [1]: «Економічна безпека являє собою універсальну категорію, що відбиває захищеність суб’єктів соціально-економічних відносин на всіх рівнях, починаючи з держави і закінчуючи кожним її громадянином. Економічна безпека підприємства – це захищеність його діяльності від негативних впливів зовнішнього середовища, а також спроможність швидко усунути різноманітні загрози або пристосуватися до існуючих умов, що не позначаються негативно на його діяльності. Зміст цього поняття містить у собі систему засобів, що забезпечують економічну стабільність підприємства, а також сприяють підвищенню рівня добробуту працівників».

У свою чергу, більшість фахівців вважають найбільш важливою функціональною складовою економічної безпеки підприємства саме фінансову безпеку. Оскільки невід'ємною частиною функціонування підприємства є наявність фінансів, які забезпечують процес виробничої і господарської діяльності, та виступають одночасно причиною та слідством його функціонування.

С.Ф. Покропивний підкреслює важливість фінансів таким чином [2]: «…за ринкових умов господарювання фінанси є «двигуном» будь-якої економічної системи».

На думку Л.М. Петренко [3, с. 230] «провідна роль фінансової безпеки в загальній системі економічної безпеки підприємства визначається такими основними положеннями:

– фінансова діяльність забезпечує основну форму ресурсного забезпечення реалізації економічної стратегії підприємства;

– операції, пов'язані з фінансовою діяльністю, мають стабільний характер, здійснюються постійно;

– фінансова діяльність відіграє пріоритетну роль у забезпеченні стабілізації економічного розвитку підприємства в цілому;

– ризики, пов'язані з фінансовою діяльністю підприємства (фінансові ризики), за своїми негативними наслідками належать до категорії найбільш небезпечних».

Тому формування фінансової безпеки має вирішальне значення для успішного функціонування та розвитку бізнесу. Фінансова безпека підприємства залежить від ефективності дій керівництва підприємства та всього персоналу щодо уникнення можливих загроз та ліквідації шкідливих наслідків негативної дії компонентів зовнішнього та внутрішнього середовища. Однак ще не існує єдиного загального визначення поняття «фінансова безпека» як на рівні держави, так і на рівні суб'єктів господарювання.

Існує декілька підходів до визначення сутності фінансової безпеки підприємства [4, с. 15]:

– фінансова безпека підприємства як складова економічної безпеки підприємства з відповідними інструментами управління нею;

– фінансова безпека підприємства як стан (ресурсів, діяльності, фінансових інтересів, захищеності тощо), який характеризується відповідною стійкістю до зовнішніх і внутрішніх загроз;

– фінансова безпека підприємства як самостійний об'єкт управління, здатність останнього ефективно використовувати свій ресурсний потенціал;

– фінансова безпека підприємства як система (забезпечення фінансовими ресурсами; збалансований стан елементів та підсистем);

– фінансова безпека підприємства як діяльність з управління ризиками;

– фінансова безпека підприємства як процес (процес забезпечення стабільності його функціонування, фінансової рівноваги; процес досягнення певного стану тощо);

– фінансова безпека підприємства як комплекс заходів, методів і засобів по захисту економічних (фінансових) інтересів.

Так, О.В. Ареф'єва та Т.Б. Кузенко визначають фінансову безпеку [5, с. 101]: «як стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів, який виражається у найкращих значеннях фінансових показників прибутковості та рентабельності бізнесу, якості управління та використання основних та оборотних коштів, структури його капіталу, норми виплат за цінними паперами, а також курсової вартості його цінних паперів як синтетичного індикатора поточного фінансово-господарського становища та перспектив її технологічного та фінансового розвитку».

О.І. Барановський також вважає, що [6, с. 120; 7, с. 238] «фінансова безпека підприємства – це рівень забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення його потреб і виконання наявних зобов'язань, які характеризуються збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю відвернути зовнішню фінансову експансію,

забезпечити фінансову стійкість (стабільність), ефективне функціонування та економічне зростання».

Г.В. Блакита та Т.В. Галущак [8, с. 251] трактують фінансову безпеку як «складову частину економічної безпеки підприємства, яка визначає процес розвитку підприємства на основі певних фінансових ресурсів, достатню структуру капіталу, який використовується суспільством, відповідність цілям і завданням на основі рівня внутрішніх і зовнішніх загроз, певний факторний вплив у мінливих поточних і майбутніх періодах розвитку».

У свою чергу І.О. Бланк [9, с. 125] стверджує, що фінансова безпека підприємства являє собою «кількісно та якісно детермінований рівень фінансового стану підприємства, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних та потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього характеру, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії та створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному та перспективному періодах».

Інші науковці, такі як О.А. Кириченко та Ю.Г. Кім [10, с. 13], визначають фінансову безпеку підприємства як «фінансове становище і фінансову стабільність, які здатні забезпечити суб’єкту господарювання нормальний ефективний розвиток його діяльності».

Також О.А. Кириченко О.А., І.В. Кудря та В.І. Куцик, А.І. Бартиш фінансову безпеку підприємства характеризують як [11, с. 26; 12, с. 251]: «діяльність з управління ризиками та захисту інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз з метою забезпечення стабільного розвитку підприємництва та зростання його власного капіталу в поточній і стратегічній перспективі».

Н.Й. Реверчук [13, с. 22] вважає, що «фінансова безпека підприємства є захистом від ймовірних фінансових витрат і попередження банкрутства підприємства, досягнення найбільш ефективного використання корпоративних

ресурсів. Саме вона є провідною й вирішальною, оскільки за ринкових умов господарювання фінанси є двигуном будь-якої економічної системи».

Так, з точки зору О.І. Судакової [14, с. 144], фінансова безпека є важливою складовою економічної безпеки підприємства, що базується на «незалежності, ефективності та конкурентоспроможності фінансів підприємства, яка відображається через систему критеріїв і показників його стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних грошових резервів, фінансову стабільність, ступінь захищеності фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин».

В.В. Шелест [15, с. 182] також стверджує, що «фінансова безпека підприємства – це такий фінансовий стан, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх впливів, дозволяє забезпечити ефективну діяльність підприємства за рахунок оптимального залучення майна, переданого установниками в управління в довгостроковому періоді».

М.М. Єрмошенко та К.С. Горячева [16, с. 32] вважають, що «стійкий фінансовий стан підприємства повинен характеризуватися: збалансованістю та якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, котрі використовуються підприємством; стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз; здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів; здатністю забезпечувати ефективний і сталий розвиток цієї фінансової системи».

Така різноманітність поглядів на сутність фінансової безпеки дозволяє застосувати комплексний підхід, згідно з яким фінансову безпеку підприємства пропонують розглядати як «комплексну характеристику стану захищеності фінансових інтересів підприємства і їх узгодженості із наявним потенціалом і заявленими цілями, що дозволяє протистояти різним негативним факторам у процесі фінансово-господарської діяльності» [4, с. 17-18].

Систематизація визначень поняття «фінансова безпека підприємства» подано в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Систематизація визначень поняття «фінансова безпека підприємства»

Автор	Визначення поняття «фінансова безпека підприємства»
1	2
Як складова економічної безпеки підприємства	
Блакита Г.В., Галущак Т.В. [8, с. 251]	складова частина економічної безпеки підприємства, яка визначає процес розвитку підприємства на основі певних фінансових ресурсів, достатню структуру капіталу, який використовується суспільством, відповідність цілям і завданням на основі рівня внутрішніх і зовнішніх загроз, певний факторний вплив у мінливих поточних і майбутніх періодах розвитку
Судакова О.І. [14, с. 144]	важлива складова економічної безпеки підприємства, що базується на «незалежності, ефективності та конкурентоспроможності фінансів підприємства, яка відображається через систему критеріїв і показників його стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних грошових резервів, фінансову стабільність, ступінь захищеності фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин
Як стан ефективного використання ресурсів	
Ареф'єва О.В., Кузенко Т.Б. [5, с. 101]	стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів, який виражається у найкращих значеннях фінансових показників прибутковості та рентабельності бізнесу, якості управління та використання основних та оборотних коштів, структури його капіталу, норми виплат за цінними паперами, а також курсової вартості його цінних паперів як синтетичного індикатора поточного фінансово-господарського становища та перспектив її технологічного та фінансового розвитку
Барановський О.І. [6, с. 120]	рівень забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення його потреб і виконання наявних зобов'язань, які характеризуються збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю відвернути зовнішню фінансову експансію, забезпечити фінансову стійкість (стабільність), ефективне функціонування та економічне зростання
Кириченко О.А., Кім Ю.Г. [10, с. 13]	фінансове становище і фінансову стабільність, які здатні забезпечити суб'єкту господарювання нормальний ефективний розвиток його діяльності
Реверчук Н.Й. [13, с. 22]	фінансова безпека підприємства є захистом від ймовірних фінансових витрат і попередження банкрутства підприємства, досягнення найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів
Стан, який характеризується відповідною стійкістю до зовнішніх і внутрішніх загроз	
Бланк І.А. [9, с. 125]	кількісно та якісно детермінований рівень фінансового стану підприємства, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних та потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього характеру, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії та створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному та перспективному періодах
Шелест В.В. [15, с. 182]	такий фінансовий стан, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх впливів, дозволяє забезпечити ефективну діяльність підприємства за рахунок оптимального залучення майна, переданого установниками в управління в довгостроковому періоді

Продовження таблиці 1.1

1	2
Як діяльність з управління ризиками	
Кириченко О.А., Кудря І.В. та Куцик В.І., Бартиш А.І. [11, с. 26; 12, с. 251]	діяльність з управління ризиками та захисту інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз з метою забезпечення стабільного розвитку підприємництва та зростання його власного капіталу в поточній і стратегічній перспективі

Наведені визначення дозволили сформулювати сутність фінансової безпеки таким чином: фінансова безпека підприємства, як основна складова економічної безпеки підприємства, характеризується таким фінансовим станом, при якому забезпечується фінансова стійкість і платоспроможність підприємства задля реалізації його фінансових інтересів, місії і завдань за рахунок ефективного використання ресурсів підприємства.

До умов забезпечення фінансової безпеки підприємства відносять [18, с. 32]: - високий ступінь гармонізації й узгодження фінансових інтересів підприємства з інтересами середовища та персоналу; - наявність на підприємстві стійкої до загроз фінансової системи, яка спроможна забезпечувати реалізацію цілей і завдань; - збалансованість і комплексність фінансових інструментів і технологій підприємства; - постійний і динамічний розвиток фінансової системи підприємства.

Основними функціональними цілями фінансової безпеки є [19, с. 67]: - забезпечення високої фінансової ефективності роботи, фінансової стійкості та незалежності підприємства; - забезпечення технологічної незалежності та досягнення високої конкурентоспроможності технічного потенціалу; - досягнення високої ефективності управління; - досягнення високого рівня кваліфікації персоналу; - якісна правова захищеність усіх аспектів діяльності підприємства.

Узагальнимо, що фінансова безпека являє такий стан, при якому підприємство:

– перебуває у фінансовій рівновазі, яка забезпечує його ефективну діяльність у довгостроковому періоді;

– здатне протистояти загрозам і небезпекам;

– задовольняє потреби підприємства у грошових коштах для сталого розширеного відтворення;

– захищає фінансові інтереси власників підприємства;

– забезпечує достатню фінансову незалежність.

Фахівці виділяють такі основні категорії фінансової безпеки [20, с. 174]:

– об’єкт фінансової безпеки підприємства – це фінансова діяльність підприємства, безпеку якої необхідно забезпечити (фінансова діяльність – це процес, на який спрямовується функціонування підсистеми забезпечення фінансової безпеки);

– суб’єкт фінансової безпеки – це керівництво підприємства і його персонал незалежно від займаних посад і виконуваних обов’язків;

– предмет фінансової безпеки підприємства – полягає у діяльності суб’єктів фінансової безпеки як реалізації принципів, функцій, стратегічної програми або конкретних заходів із забезпечення фінансової безпеки, яка спрямована на об’єкти фінансової безпеки;

– основна мета забезпечення фінансової безпеки, яка випливає із сутності фінансової безпеки підприємства і полягає у безперервному й сталому підтриманні такого стану фінансової діяльності, який характеризується збалансованістю і якістю всіх фінансових інструментів, технологій і фінансових послуг, які використовуються підприємством, стійкістю до впливу внутрішніх і зовнішніх загроз, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію його фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів, а також – розвиток цієї системи.

До основних цілей фінансової безпеки відносять [22]:

– підтримку фінансової стійкості та незалежності підприємства;

– досягнення високої конкурентоспроможності;

– забезпечення високої фінансової ефективності роботи;

– забезпечення належної ліквідності активів;

– підтримку належного рівня ділової активності;

– забезпечення захисту інформації та комерційної таємниці;

– ефективну організацію безпеки капіталу та майна підприємства, а також його комерційних інтересів.

Забезпечення фінансової безпеки потребує відповідної організації діяльності.

Для цього необхідно здійснити дії (заходи), що виконуються послідовно або паралельно [23, с. 134]:

– формування необхідних фінансових ресурсів;

– загально-стратегічне планування фінансової безпеки;

– стратегічне планування фінансово-господарської діяльності підприємства;

– загально-тактичне планування фінансової безпеки;

– тактичне планування фінансово-господарської діяльності підприємства;

– оперативне управління фінансово-господарською діяльністю підприємства;

– здійснення функціонального аналізу рівня фінансової безпеки;

– загальне оцінювання досягнутого рівня фінансової безпеки.

Таким чином, фінансова безпека підприємства – це комплексне поняття, що характеризує стан, при якому забезпечується захищеність фінансових інтересів підприємства від негативного впливу внутрішніх і зовнішніх загроз і небезпек, а також створюються умови фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному та перспективному періодах.

1.2 Підходи до трактування поняття «платоспроможність підприємства»

Сучасні умови функціонування господарюючих суб’єктів характеризуються швидкою мінливістю факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, значною кількістю загроз і небезпек. При цьому, важливим завданням управління на підприємстві є забезпечення його ефективної

життєдіяльності, що, у свою чергу, визначається рівнем фінансової безпеки підприємства.

Господарська діяльність компаній потребує регулярного надходження та раціонального використання фінансових ресурсів, досягнення збалансованого співвідношення між власними та залученими коштами, а також гарантування фінансової стабільності та платоспроможності.

В сучасних умовах функціонування та розвитку суб'єктів господарювання України все частіше підприємства стикаються з проблемою втрати платоспроможності. Тому значно зростає роль управління платоспроможністю підприємства. Щоб уникнути банкрутства, підприємство повинно постійно контролювати ринкову ситуацію, підтримувати високу продуктивність свого виробництва й управляти своєю фінансовою спроможністю. Розробка дієвих стратегій для відновлення платоспроможності вимагає глибокого аналізу причин її втрати.

Оскільки платоспроможність є одним із головних показників фінансової безпеки компаній, виникає необхідність у визначенні та характеристиці ключових умов, які сприяють перетворенню фінансових ресурсів на засоби платежу, що допомагають підтримувати оптимальний рівень стійкості розвитку підприємства. Щодо сутності терміну «платоспроможність», науковці пропонують різні підходи до його розуміння.

Вітчизняні та закордонні джерела пропонують різні підходи до визначення економічної сутності поняття «платоспроможність». Варто зазначити, що більшість економістів трактують платоспроможність як здатність своєчасно і в повному обсязі виконувати свої фінансові зобов'язання, що виникають у результаті торговельних, кредитних та інших фінансових операцій. Так, деякі вчені розглядають платоспроможність, як достатність ліквідних активів для погашення в будь-який момент усіх своїх короткотермінових зобов'язань перед кредиторами та наголошують на ролі ліквідності для швидкого погашення короткотермінових кредитів і необхідність підтримання достатнього її рівня. У свою чергу, І.О Бланк [9, с. 174] розглядає платоспроможність з огляду

оптимального управління грошовими потоками, відзначаючи, що «платоспроможність – це можливість підприємства своєчасно розраховуватися по своїх поточних фінансових зобов'язаннях за рахунок оборотних активів різного рівня ліквідності».

У своїх працях В.М. Мельник [24, с. 178] зазначає, що «платоспроможність – це можливість своєчасно погасити свої платіжні зобов'язання наявними грошовими ресурсами». Тобто автор зосереджується на своєчасності погашення зобов'язань, також має на увазі повноту, достатність коштів у платника, але підкреслює здійснення платежів наявними засобами, що не зовсім виправдано. Варто доповнити, що платити за зобов'язаннями можна й у безготівковій формі, а також із використанням різних фінансових інструментів.

Так, вчені М.А. Болюх, В.М. Мельник, Н.В. Тарасенко вважають [25, с. 136], що «платоспроможність підприємства – це найважливіший показник, який характеризує фінансовий стан підприємства».

Оцінка платоспроможності визначається ліквідністю активів, яка відноситься до їх здатності перетворюватися на готівку. Поняття «платоспроможність» часто пов'язують з її показниками, які іноді можуть спотворювати справжнє значення платоспроможності. Платоспроможність – визначений фінансовий стан підприємства, при якому воно вільно, повністю відповідає за своїми зобов'язаннями і таким чином здійснює повсякденну діяльність [26, с. 155].

Систематизація визначень поняття «платоспроможність підприємства» подано в табл. 1.2.

Таблиця 1.2 – Визначення поняття «платоспроможність підприємства»

Автор	Визначення поняття «платоспроможність підприємства»
1	2
Базецька Г.І., Суботовська Л.Г., Ткаченко Ю.В. [27, с. 187]	спроможність підприємства здійснювати платежі наявними засобами або засобами, які постійно поповнюються за рахунок його діяльності
Бердар М.М. [28, с. 274]	здатність виконувати свої платіжні зобов'язання
Непочатенко О.О., Мельничук Н.Ю. [29, с. 365]	можливість підприємства наявними грошовими ресурсами своєчасно погасити свої строкові зобов'язання

Продовження таблиці 1.2

1	2
Сирота В.С., [30, с. 96]	можливість підприємства розраховуватися за своїми зобов'язаннями без ризику для поточної господарської діяльності та подальшого розвитку

Таким чином, всі наявні підходи науковців до визначення платоспроможності суб'єкта господарювання можна звести до таких трьох основних: платоспроможність – наявність власних обігових коштів та здатність покривати збитки; платоспроможність – здатність суб'єкта господарювання виконувати свої зобов'язання; платоспроможність – важливий індикатор фінансової стійкості будь-якого суб'єкта господарювання [31, с. 800].

Різниця між наведеними підходами полягає не лише в рівні охоплення зобов'язань, а й у тому, як вона взаємодіє з іншими категоріями, такими як фінансова стабільність і ліквідність.

Наведені підходи до сутності поняття «платоспроможність підприємства» дають можливість дати таке її визначення: платоспроможність підприємства – це здатність підприємства за допомогою грошових ресурсів та інших активів у повному обсязі й у визначений термін розраховуватися за своїми короткостроковими та довгостроковими зобов'язаннями і як наслідок – спроможність здійснювати безперервну фінансово-господарську діяльність.

1.3 Забезпечення платоспроможності як складова фінансової безпеки підприємства

Кожне підприємство здатне самостійно приймати рішення, однак ефективність прийнятих рішень залежить від своєчасності, об'єктивності та комплексності оцінювання його фінансово-економічного стану. Платоспроможність підприємства, яка визначається його можливістю своєчасно та повною мірою виконувати заплановані платежі та зобов'язання, зберігаючи при цьому стабільність господарської діяльності, становить одну з ключових

умов для забезпечення його фінансової безпеки. Таким чином, рівень фінансової безпеки підприємства прямо залежить від його здатності підтримувати платоспроможність.

Під забезпеченням платоспроможності підприємства визначають систему організаційно-економічних заходів, які спрямовані на ефективне управління платоспроможністю підприємства, оперативне виявлення ознак неспроможності виконання обов'язкових платежів у встановлений термін, формування передумов до зниження ризику неплатежів з метою нормального функціонування підприємства в результаті здійснення операційної, фінансової та інвестиційної діяльності [32, с. 4].

Забезпечення платоспроможності у динаміці – це процес, який пов'язаний із посиленням фінансового стану підприємства, причому стабільність цього стану визначається результативністю функціонування його виробничо-економічної системи.

Експерти, аналізуючи природу платоспроможності підприємства, характеризують її як здатність виконувати свої фінансові зобов'язання. Обов'язковою умовою для цієї здатності вважається наявність активів з різною мірою ліквідності. Отже, ключовою вимогою до забезпечення платоспроможності підприємства є досягнення достатнього рівня ліквідності його активів.

На практиці часто відбувається ототожнення поняття ліквідності та платоспроможності. Ліквідність у загальному розумінні означає здатність цінностей перетворюватися в грошові кошти. Вона характеризується наявністю у підприємства ліквідних засобів [33, с. 133]. А платоспроможність – це здатність у повному обсязі й у визначений термін розрахуватися за своїми зобов'язаннями за допомогою грошових ресурсів та інших активів і спроможність здійснювати безперервну фінансово-господарську діяльність [34, с. 374].

З'ясування сутності категорії «платоспроможність підприємства» потребує дослідження поняття «ліквідність активів».

Ю.М. Тютюнник ліквідність активів трактує [35, с. 301], як «як їх здатність трансформуватися в грошові кошти, при цьому ступінь ліквідності визначається як тривалість періоду, протягом якого така трансформація може бути здійснена. Тобто, чим менше необхідно часу для інкасації певного активу, тим вищий його рівень ліквідності. В даному контексті розглядати ліквідність необхідно з позиції того, який час необхідно для продажу активів та яка сума буде одержана в результаті такого продажу».

Визначення сутності ліквідності активів потребує розгляду сутності ліквідності балансу тому, що ця категорія розкриває ступінь покриття боргових зобов'язань підприємства його платіжними засобами, термін перетворення яких на грошові кошти відповідає терміну погашення платіжних зобов'язань. У процесі дослідження ліквідності балансу проводять групування за ознакою ліквідності активів і терміновістю оплати пасивів балансу.

Для забезпечення умови платоспроможності, необхідно щоб у підприємства був абсолютно ліквідним баланс (тобто: А1 $\geq$ П1, А2$\geq$ П2, А3 $\geq$ П3, А4 $\leq$ П4, де А і П – активи та пасиви, відповідно за ступенем ліквідності) або задовільним, тобто коли не виконується тільки одна або дві з наведених вимог нерівності. Баланс стає неліквідним, якщо не виконується жодна з наведених умов, тобто у підприємства не вистачає оборотних активів для погашення термінових зобов'язань.

Розрізняють три рівні платоспроможності в залежності від того, якими видами оборотних активів підприємство погашає свої зобов'язання [35, с. 280]:

– грошова платоспроможність (коефіцієнт абсолютної платоспроможності), що визначає миттєву платоспроможність і вказує на те, яку частину поточних зобов'язань підприємство може погасити негайно високоліквідними оборотними активами. Крім того, даний показник є найбільш жорстким критерієм в процесі оцінювання платоспроможності. Нормативне значення даного коефіцієнта повинно бути $\geq$ 0,2, яке визначає, що підприємство є грошовоплатоспроможним і високоліквідні оборотні активи покривають поточні зобов'язання не менше ніж на 20%;

– розрахункова платоспроможність (коефіцієнт проміжної платоспроможності), що визначає потенційну платоспроможність підприємства з урахуванням майбутніх надходжень від дебіторів. Показник вказує на те, яку частину поточних зобов'язань підприємство може погасити за рахунок високо та середньоліквідних активів. Коефіцієнт дає змогу визначити рівень платоспроможності підприємства за період, який дорівнює середній тривалості одного обороту поточної дебіторської заборгованості за умови повного та своєчасного її погашення і значення якого повинно перебувати в діапазоні 0,7-0,8;

– майнова платоспроможність (коефіцієнт загальної платоспроможності), що є комплексним показником оцінки платоспроможності підприємства та відбиває відношення всієї суми оборотних активів до величини поточних зобов'язань. Даний показник вказує на прогнозні платіжні можливості на відносно віддалену перспективу. Значення показника повинно становити 1,5-2,0.

В контексті дослідження умов забезпечення платоспроможності з точки зору ліквідності коштів, важливого значення набуває наявність у підприємства задовільної структури балансу, визначення якої пов'язано з розрахунком таких х показників: коефіцієнта загальної ліквідності та коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами. Дані показники є критеріями оцінювання структури балансу підприємства.

Якщо показник загальної ліквідності більше або дорівнює 1,5, а коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами більше або дорівнює 0,1, така структура балансу вважається задовільною, а підприємство – платоспроможним. Якщо дані критерії не виконуються, тоді має місце незадовільна структура балансу і, як наслідок, неплатоспроможність та зниження рівня фінансової безпеки підприємства.

Виходячи з визначених критеріїв структури балансу підприємства, такі фахівці, як І.М. Крейдич, О.С. Наконечна, О.С. Харченко [36, с. 97], «дають такі рекомендації:

– збільшення обсягів оборотних активів повинно супроводжуватися одночасним зменшенням на цю саму величину вартості необоротних активів (переведення частини їх в оборотні кошти шляхом застосування методів прискореної амортизації);

– темпи росту оборотних активів повинні бути вищими у порівнянні з темпами росту поточних зобов'язань;

– максимальне обмеження вкладень капіталу у важколіквідні оборотні активи та недопущення вкладень у неліквідні;

– потребу у збільшенні величини власного капіталу підприємства можливо забезпечити за рахунок зростання нерозподіленого прибутку та статутного капіталу».

В процесі дослідження забезпечення платоспроможності необхідно враховувати особливості та тривалість операційного та фінансового циклів підприємства в розрізі окремих видів діяльності. Важливим є також визначення напрямку зміни активів чи пасивів підприємства таким чином, щоб сума його грошових коштів збільшилась. Чим менша тривалість фінансового циклу, тим менше фінансових ресурсів потрібно для фінансування виробничих потреб підприємства [38].

Таким чином, наявність ліквідності активів сприяє мінімізації ризику несплати за зобов'язаннями, що в свою чергу підвищує рівень фінансової безпеки підприємства.

Запорукою забезпечення довгострокової платоспроможності виробничо-економічної системи є збалансована структура джерел формування капіталу. Формування достатньої частки власного капіталу у складі джерел фінансування є гарантом постійної можливості підприємства погашати свої зобов'язання. Такий рівень можливо досягнути застосовуючи такі підходи до фінансування: традиційний і функціональний.

Традиційний підхід до фінансування заснований на дотриманні таких правил:

– правило мінімальної фінансової переваги – наявність обов'язкової позитивної ліквідності, що визначається шляхом формування відповідного резерву забезпечення платоспроможності, що використовується для покриття можливого ризику виникнення невідповідності в обсязі, періоді та швидкості обороту короткострокових активів та пасивів балансу. В якості такого резерву використовують робочий капітал підприємства, що характеризується перевищенням поточних активів над поточними зобов'язаннями;

– правило максимальної заборгованості – визначає, що довго- та середньотермінові зобов'язання не повинні перевищувати половини постійного капіталу підприємства, який включає власний капітал і прирівняні до нього довгострокові джерела.

Функціональний підхід до фінансування передбачає виконання таких правил [36, с. 98]:

– скориговане правило фінансової рівноваги – власний і прирівняний до нього капітал повинні повністю покривати необоротні активи, тобто резерв ліквідності оцінюється за величиною власних оборотних коштів;

– обсяг потреби в оборотних коштах (власних оборотних коштах) змінюється протягом всього звітного періоду. Такі зміни призводять, з одного боку, до надлишкового обсягу оборотних активів, при якому частина коштів вивільняється, тобто з'являються вільні джерела власних оборотних коштів, а з іншого боку, до незадоволення потреби в оборотних коштах, що призводить до залучення позикових ресурсів;

– питома вага короткострокових зобов'язань у складі джерел фінансування не може перевищувати частку ліквідних активів (грошові кошти і фінансові інвестиції, поточна дебіторська заборгованість і запаси, призначені для продажу). Решта активів повинна бути профінансована за рахунок власного капіталу або довгострокових зобов'язань.

Враховуючи підходи щодо фінансування активів підприємства за рахунок власних джерел формування капіталу та для забезпечення перспективної

платоспроможності величина власних оборотних коштів підприємства повинні відповідати розміру робочого капіталу.

Водночас залучення позикового капіталу в оптимальному обсязі та ефективне їх використання також має значний вплив на платоспроможність підприємства.

На структуру джерел формування капіталу безпосередньо впливає тривалість обороту коштів. Підприємство, у якого період обороту коштів менший може мати більшу частку позикового капіталу без загрози для власної платоспроможності.

Ліквідність оборотних активів підприємства напряму поєднана з поточними пасивами, оскільки від їх узгодженості залежить формування та можливість нарощення чистого оборотного (робочого) капіталу. При цьому важливого значення набуває вибір оптимальної моделі фінансування оборотних активів.

Виділяють чотири моделі фінансування оборотних активів: ідеальну, агресивну, консервативну та компромісну.

Ідеальна модель полягає у тому, що довгострокові пасиви встановлюються на рівні необоротних активів, а короткострокові зобов’язання – на рівні оборотних активів. В таких умовах у підприємства відсутні як власні оборотні кошти, так і робочий капітал. У реальному житті ідеальна модель практично не застосовується через те, що вона є досить ризиковою, оскільки не передбачає формування резерву платоспроможності.

Агресивна модель фінансування оборотних активів полягає в тому, що довгострокові пасиви є джерелом покриття необоротних активів та постійної частини оборотних, тобто їх мінімуму, який необхідний для здійснення господарської діяльності, визначеного на основі нормування без врахування страхових запасів. У цьому разі змінна частина оборотних активів у повному обсязі забезпечує погашення короткострокових зобов’язань. Робочий капітал дорівнює постійній частині оборотних активів.

З позиції ліквідності і поточної платоспроможності ця стратегія також є ризикованою, оскільки обмежуватися лише мінімумом поточних активів досить складно. Таку стратегію фінансування оборотних активів може дозволити собі підприємство, яке не має проблем з отриманням короткострокових кредитів або комерційних кредитів постачальників. Крім того, агресивна політика здатна знизити ризик неплатоспроможності, але не може забезпечити високої рентабельності активів.

Консервативна модель фінансування оборотних активів передбачає, що змінна частина поточних активів також покривається довгостроковими пасивами. Як правило, така модель застосовується на початкових стадіях діяльності підприємства за умови достатньої величини капіталу власників підприємства і доступності довгострокових кредитів для фінансування. Запорукою високого рівня платоспроможності є відсутність у підприємства короткострокової заборгованості.

Компромісна модель фінансування оборотних активів найбільш реальна. Сутність її полягає в тому, що необоротні активи, постійна частина оборотних активів і приблизно 0,5 змінної частини поточних активів покриваються довгостроковими пасивами. При цьому робочий капітал визначається як різниця між довгостроковими пасивами і необоротними активами. Зауважимо, що при її використанні в окремі періоди господарської діяльності підприємство може мати надмірний обсяг оборотних активів, що негативно впливає на розмір прибутку [39].

Вибираючи стратегію фінансування оборотних активів, варто орієнтуватися на бажане співвідношення між рівнем рентабельності та рівнем ризику втрати платоспроможності підприємства, яке оцінюється необхідною величиною робочого капіталу. Характер заходів, що спрямований на досягнення цільового рівня платоспроможності залежить від того, який з показників фінансового стану у підприємства має незадовільне значення.

Крім того, важливою умовою забезпечення платоспроможності підприємства є уміння планомірно та раціонально управляти кредиторською та

дебіторською заборгованістю. Така умова полягає у регулярному моніторингу обсягу та співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, показників їх оборотності та періодів погашення.

Управління кредиторською та дебіторською заборгованістю вкрай важливе для забезпечення платоспроможності підприємства. Чим швидше підприємство отримає кошти за надані товари, роботи та послуги, тим кращим є його фінансовий стан. Саме зростання вартості дебіторської заборгованості свідчить про надання підприємством позик у товарній формі своїм споживачам. Величина дебіторської заборгованості залежить від обсягів продажу, умов розрахунку з покупцями, періоду відстрочки платежу, платіжної дисципліни покупців, організації контролю за станом розрахунків з дебіторами, претензійної роботи на підприємстві.

Бажано, щоб структура дебіторської заборгованості не містила простроченої, безнадійної, віднесеної до резерву сумнівних боргів заборгованості. У разі виникнення таких статей варто провести аналіз дебіторської заборгованості в позиції строків неплатежу. Суть даного дослідження полягає у градації заборгованості відповідно за строками (до 3 місяців, від 3 до 6 місяців, від 6 до 12 місяців), порівнянні її в динаміці та визначенні причин збільшення тривалості перебування коштів у дебіторській заборгованості [36, с. 98].

Якість дебіторської заборгованості оцінюють через показники оборотності, які характеризують швидкість та час її повернення. Підвищення цих коефіцієнтів можливо за рахунок аналізу фінансового стану потенційних дебіторів та їх платоспроможності, репутації, термінів існування, кон’юнктурної стадії в галузі, де партнери здійснюють свою діяльність; диверсифікації клієнтури; визначення максимальної суми боргу в цілому та на одного клієнта (лімітування дебіторської заборгованості); використання різних форм забезпечення повернення боргу (застава, страхування, гарантії банків або третіх осіб, оформлення забезпеченим векселем тощо); підвищення дієвості штрафних санкцій щодо боржників.

В процесі роботи з дебіторами варто прискорити розрахунки з ними використовуючи різноманітні форми рефінансування, або переведення дебіторської заборгованості в інші ліквідні форми оборотних активів. Така процедура надасть можливість збільшити суму ліквідних активів. Основними формами рефінансування є: факторинг, форфейтинг, облік векселів, спонтанне фінансування та інші. Всі вони базуються на тому, що витрати, які спрямовані на рефінансування не повинні перевищувати очікуваний прибуток від використання вивільнених коштів, збільшувати вартість короткострокових кредитів для підтримки платоспроможності та інфляційних витрат, що виникають у випадку затримки платежів [36, с. 99].

Поряд з дебіторською заборгованістю підприємства досліджують і кредиторську. В процесі дослідження кредиторської заборгованості з позиції платоспроможності, звертають увагу на склад, структуру, якість та співвідношення її з дебіторською заборгованістю.

Якщо вартість кредиторської заборгованості зростає і при цьому темп її приросту менший від темпів приросту оборотних активів (особливо високоліквідних), то це свідчить про підвищення рівня платоспроможності підприємства. Також позитивною характеристикою вважається скорочення в динаміці суми кредиторської заборгованості за видами та в цілому, зниження її частки у джерелах формування капіталу та зобов’язаннях.

Ефективне управління кредиторською заборгованістю постійно пов’язане з контролем за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості та моніторингом стану розрахунків за простроченою заборгованістю. Підприємству варто контролювати інформацію про стан рахунків з дебіторами та кредиторами так як вони є індикаторами потенційних загроз погіршення його фінансової безпеки.

Підвищення швидкості обороту дебіторської заборгованості порівняно з кредиторською дає змогу підприємству отримувати грошові ресурси від дебіторів та спрямовувати їх на погашення боргів кредиторам. Таким чином, протягом певного періоду у розпорядженні підприємства знаходяться вільні

кошти, які можливо вкладати в прибуткові активи. Така ситуація свідчить про виважену кредитну політику підприємства. Ознаками нераціональної кредитної політики є збільшення обсягів дебіторської заборгованості. В такому разі необхідно звернути увагу на умови надання кредиту під час реалізації, строк та гарантії, що надаються під кредит.

Перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською, з одного боку, може трактуватися як раціональне використання фінансових ресурсів, оскільки підприємство залучає у господарську діяльність більше коштів, ніж відволікає в оборот, а з іншого, підприємство змушене повертати свої зобов'язання перед кредиторами незалежно від стану дебіторської заборгованості [36, с. 99].

Крім того, забезпечення платоспроможності підприємства залежить від раціонального та збалансованого управління грошовими потоками, що передбачає [41]:

– забезпечення мінімально необхідного обсягу грошових ресурсів для постійного проведення поточних розрахунків;

– постійний моніторинг за вхідними та вихідними грошовими потоками, а також за сезонними змінами залишку грошових коштів;

– формування резерву тимчасово вільних грошових коштів, які можливо спрямувати на розширення діяльності підприємства;

– оптимізація системи розрахунків із постачальниками і покупцями, тобто обґрунтування політики надання комерційних кредитів і отримання відстрочки платежів;

– мобілізація резервів грошових ресурсів для відшкодування непередбачених витрат та можливих втрат в процесі фінансово-господарської діяльності;

– трансформація вільних грошових коштів у високоліквідні активи, а також зворотна їх конвертація для поповнення залишку грошових коштів.

Тобто управління грошовими потоками полягає в збалансованості позитивних і негативних грошових потоків у часі та за центрами

відповідальності. Оптимізація грошових потоків у часі передбачає їх вирівнювання (згладжування обсягів грошових потоків за окремими часовими інтервалами), синхронізацію (спроможність підприємства генерувати грошові потоки від усіх видів діяльності) та максимізацію.

Досягнення збалансованості дефіцитного грошового потоку у короткостроковій перспективі напряму пов'язане з системою заходів, які спрямовані на прискорення залучення коштів та на уповільнення видатків. До основних заходів щодо прискорення залучення коштів варто віднести рефінансування дебіторської заборгованості, застосування цінових знижок на продукцію реалізовану за готівкові кошти, скорочення строків кредиту, та застосування механізму передоплати за розрахунками. Уповільнення видатків можливе за рахунок трансформації короткострокових кредитів у довгострокові, зростання строків кредитів, використання лізингу. Застосування вищенаведених заходів сприятимуть підвищенню рівня платоспроможності підприємства в короткостроковому періоді, але також можуть призвести і до виникнення дефіцитного грошового потоку в майбутньому.

В якості оптимізації грошових потоків в часі використовують їх вирівнювання та синхронізацію. Вирівнювання полягає в згладжуванні обсягів грошових потоків за окремими часовими інтервалами і, як наслідок, зниження коефіцієнта коваріації. Синхронізація вказує на спроможність підприємства генерувати грошові потоки від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Основним бажаним результатом такого методу оптимізації є те, щоб у кожний момент часу чистий грошовий потік повинен бути позитивним.

Досліджуючи забезпеченість платоспроможності з позиції синхронізації формування грошових потоків, розраховують коефіцієнт ліквідності грошового потоку підприємства. Він слугує для оцінювання можливих обсягів окремих джерел надходження та використання грошових потоків, визначення прогнозного рівня платоспроможності підприємства на основі динамічної тенденції. Для забезпечення необхідної ліквідності значення даного коефіцієнта має бути не нижчим від 1 [35, с. 278].

Оптимізація грошових коштів підприємства передбачає також максимізацію чистого грошового потоку, яка забезпечує підвищення рівня самофінансування та зниження залежності від зовнішніх джерел фінансування.

Оскільки платоспроможність визначають як здатність підприємства сплачувати кошти за зобов'язаннями, що потребують термінового погашення, необхідно об'єктивно підходити до планування грошових потоків. Вважається, що у підприємства має бути залишок грошових коштів, який дорівнює різниці між кредиторською заборгованістю всіх видів, строки сплати якої настають найближчим часом, і поточною дебіторською заборгованістю на користь підприємства, платежі за якою очікуються у той самий час.

В умовах, коли підприємство прагне до економії витрат на оплату коштів та страхування ризиків від факту несплати за поставлену продукцію, товар чи послугу актуальним постає питання вибору та застосування різноманітних форм ефективних розрахунків. В основу їх ефективності покладено ряд критеріїв, які також є важелями для управління платоспроможністю підприємства в контексті фінансової безпеки.

Важливим в процесі проведення розрахунків є фактор порівняння часу, який необхідний для одержання відповідного платежу з тривалістю виробничого процесу. Крім того, ефективність форм розрахунків напряму залежить від швидкості зарахування коштів на рахунок постачальника [42, с. 60].

Прискорення обороту товарно-матеріальних цінностей та оборотних коштів взагалі можливо забезпечити за рахунок максимального зближення строків оплати товару та їх надходження до покупців та за рахунок використання найбільш раціональних форм розрахунків (авансова форма розрахунків, інкасо, банківський переказ, акредитив та інші).

Таким чином, забезпеченість платоспроможності у часі являє собою процес, який пов'язаний зі зміцненням фінансового стану підприємства, а його стійкість залежить від результатів діяльності виробничо-економічної системи. Умовами забезпечення платоспроможності підприємства є: забезпечення ліквідності активів і задовільної структури балансу; збалансована структура

джерел формування капіталу підприємства; раціональне управління грошовими потоками; застосування ефективних форм розрахунків; ефективне управління дебіторською та кредиторською заборгованістю. Зазначені умови забезпечення платоспроможності сприяють підвищенню рівня фінансової безпеки підприємства.

Висновки до розділу 1

Сучасний стан розвитку вітчизняних суб'єктів господарювання, які функціонують в умовах невизначеності та під впливом різного роду загроз, ставить перед керівним складом підприємств питання щодо прийняття виважених рішень в сфері забезпечення оптимального рівня економічної безпеки, постійний моніторинг за яким забезпечує стабільність функціонування та дотримання основних стратегічних цілей підприємства.

Економічна безпека, як один із видів безпеки бізнесу, займає провідне місце серед всіх інших видів безпеки. Найбільш важливою функціональною складовою економічної безпеки підприємства фахівці вважають фінансову безпеку, оскільки за ринкових умов господарювання фінанси є «двигуном» будь-якої економічної системи.

Фінансова безпека підприємства, як основна складова економічної безпеки підприємства, характеризується таким фінансовим станом, при якому забезпечується фінансова стійкість, ліквідність і платоспроможність підприємства задля реалізації його фінансових інтересів, місії і завдань шляхом ефективного використання ресурсів підприємства.

Одним з основних індикаторів фінансової безпеки підприємств є платоспроможність. Платоспроможність підприємства – це здатність підприємства за допомогою грошових ресурсів та інших активів у повному обсязі й у визначений термін розраховуватися за своїми короткостроковими та

довгостроковими зобов’язаннями і як наслідок – спроможність здійснювати безперервну фінансово-господарську діяльність.

Забезпеченість платоспроможності у часі являє собою процес, який пов’язаний зі зміцненням фінансового стану підприємства, а його стійкість залежить від результатів діяльності виробничо-економічної системи.

Умовами забезпечення платоспроможності підприємства є: забезпечення ліквідності активів і задовільної структури балансу; збалансована структура джерел формування капіталу підприємства; раціональне управління грошовими потоками; застосування ефективних форм розрахунків; ефективне управління дебіторською та кредиторською заборгованістю. Зазначені умови забезпечення платоспроможності сприяють підвищенню рівня фінансової безпеки підприємства.

2 ОЦІНКА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА СТАНУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПРАТ «ЗАПОРІЖКОКС»

2.1 Характеристика діяльності ПрАТ «Запоріжкокс»

Приватне акціонерне товариство Запоріжкокс» (далі ПрАТ «Запоріжкокс» або Компанія) є одним з найбільших коксохімічних підприємств в Україні. Виробляє близько 10% всього коксу, що виробляють в Україні (кокс складає 86,07% від обсягу товарної продукції заводу), і перебуває в переліку заводів, що мають стратегічне значення для економіки.

Юридична адреса: 69600, м. Запоріжжя, вул. Діагональна, 4 [43].

ПрАТ «Запоріжкокс» було створене у 1934 р. як державне підприємство. У 1947 р. був виданий перший післявоєнний кокс, а в 1951 р. завод був повністю відновлений. Підприємство діє відповідно до Законів України [44-45].

У 1953-1957 рр. тривав подальший розвиток: були побудовані коксові батареї № 5 і 6, смолопереробний і пекококсовий цехи, цех сіркоочищення, вуглезбагачувальна фабрика. Це дозволило збільшити потужність заводу з виробництва коксу до 3,0 млн т/рік. Завдяки постійному пошуку нових рішень, підвищенню рівня механізації і автоматизації технологічних процесів, вдосконалення технології, підвищення культури й естетики виробництва, вирішення екологічних проблем здійснювався подальший гармонійний розвиток заводу в 1970-х рр. Завод перетворився на підприємство з повним циклом переробки вугілля, випалювання коксу, вилучення цінних продуктів коксування, очищення стічних вод та ін.

У 1979-1985 рр. були здійснені третя реконструкція заводу та його технічне переозброєння з метою підвищення технічного рівня і вирішення найважливіших екологічних проблем у зв’язку зі зносом основних фондів.

Були споруджені і введені в експлуатацію комплекси двох коксових батарей продуктивністю 925 тис. т в рік кожна, а в 1983-1984 рр. були перекладені в

існуючих габаритах дві батареї № 5 і 6 з об'ємом печних камер 21,6 м^3, продуктивністю по 440 тис. т/рік валового коксу 6%-ої вологості за проєктом ДП «Гіпрококс». Проєктна потужність з виробництва коксу 2,73 млн т/рік була заводом успішно освоєна.

У 1993 році в процесі корпоратизації підприємство було перетворене у відкрите акціонерне товариство. У 2002 р. в цеху смолоперегінного виробництва введена в експлуатацію установка для виробництва гранульованого електродного пеку за німецькою технологією.

У 2003-2006 рр. заводом спільно з АТЗТ НТП «Котлоенергопром» (м. Харків), ДП «УХІН» і ДП «Гіпрококс» розроблений проєкт і споруджені два котельні комплекси загальною продуктивністю 235 т пари на годину; освоєна нова технологія вогневого знешкодження та утилізації тепла димових газів від коксових батарей № 1, 2-біс. Поряд з отриманням власної дешевої пари технологія дозволила знизити вміст у викидах димових газів коксових батарей NOx в 1,5-2,0 рази і CO на 90-100%.

У 2008 р. в промислову експлуатацію запущений турбогенератор потужністю 6 МВт для виробництва власної електроенергії.

У 2012-2013 рр. підприємством розроблена і освоєна технологія виробництва коксу доменного поліпшеної якості марки КДМ-1 в умовах міжбасейнової сировинної бази коксування для доменних печей металургійного комбінату ПАТ «Запоріжсталь», обладнаних технологією вдування ПВП. З середини 2012 р. ПрАТ «Запоріжкокс» на всіх батареях виробляє кокс поліпшеної якості з системою управління імпульсним гасінням коксу на коксовій батареї №2 Біс.

У 2012 р. здійснено промислову реалізацію технології спільної переробки кислих смолок ректифікації і сульфатного відділення з передачею в шихту на коксування. Вперше у вітчизняній практиці розроблена і впроваджена в постійний контроль методика визначення готовності коксу методом визначення об'ємного

виходу летючих речовин. У 2013 р. підприємством освоєне виробництво ливарного коксу марки КЛ більше 80 мм.

В зв'язку з приведенням діяльності підприємства відповідно до чинного законодавства (Закону України «Про акціонерні товариства» № 514-VI від 17 вересня 2008 р., та на підставі рішення загальних зборів акціонерів Товариства 19 квітня 2011 р., Відкрите акціонерне товариство «Запоріжкокс» (код ЄДРПОУ 00191224)) 11.04.2011 р. перейменовано у Публічне акціонерне товариство «Запоріжкокс». 26 квітня 2016 р. загальними зборами акціонерів було прийняте рішення про зміну найменування Підприємства на Приватне акціонерне товариство «Запоріжкокс» (код ЄДРПОУ 00191224).

Починаючи з 2015 р., підприємство в складі компанії «Метінвест», реалізує масштабні інвестиційні проєкти.

У 2019 р. ПрАТ «Запоріжкокс» в рамках стратегії технологічної модернізації Групи Метінвест запустив в роботу нову лінію грануляції електродного пеку «ЛІГРАН №2» в цеху смолоперегінного виробництва. Інвестиції склали 152 млн грн [43].

Основною діяльністю Компанії є забезпечення підприємств України та іноземних підприємств коксом та коксовою продукцією, а також одержання прибутку від виробничої, торгової, комерційної, фінансової та іншої діяльності, дозволеної законодавчими актами України, з метою задоволення соціальних і економічних інтересів акціонерів і трудового колективу.

Виробнича потужність підприємства по виробництву коксу становить 979,6 тис. т коксу валового 6% вологості на рік.

Статутний фонд підприємства ПрАТ «Запоріжкокс» становить 1 193 252,80 грн.

Головний покупець продукції підприємства – металургійний комбінат «Запоріжсталь». Вугільну сировину підприємство отримує від постачальників з України, США, Канади.

Продукцію експортує до Туреччини, Єгипту, Чехії і країн Балтії.

Видами діяльності підприємства є:

Основний: 19.10 Виробництво коксу та коксопродуктів.

Інші:

- 20.13 Виробництво інших основних неорганічних хімічних речовин;
- 20.14 Виробництво інших основних органічних хімічних речовин;
- 20.15 Виробництво добрив і азотних сполук.

Господарська діяльність ПрАТ «Запоріжкокс» здійснюється відповідно до виробничої програми, річного бюджету та фінансового плану підприємства. Напрямки діяльності ПрАТ «Запоріжкокс» протягом звітного та попередніх періодів залишались незмінними.

З початку 2022 р. спрямував понад 276,00 млн грн на капітальне оновлення пічного фонду коксового цеху. З початку 2022 р. на капітальне оновлення коксових батарей №2 та №5-6 підприємством спрямовано понад 276,00 млн грн.

У 2024 р. підприємство продовжує реалізацію програми капітального ремонту агрегатів, зокрема – коксової батареї №2 з об'ємом інвестицій 60,00 млн грн.

З початку року вже виконано перекладання двох простінків камер коксування, проведено заміну елементів армування, броней та анкерних колон на печах. Невдовзі планується перекладання ще двох простінків камер коксування. На комплексі КБ №2 також виконується ремонт тушильного вагону, оновлення допоміжних майданчиків та залізничних шляхів.

Головним підрядником виступає ПрАТ «Запоріжвогнетрив», який з початку повномасштабної війни розширив лінійку вогнетривів для коксових батарей «Запоріжкоксу» та опанував процес їх футерування.

Роботи виконуються в умовах діючого виробництва, що дозволяє підтримувати заплановані обсяги виробництва коксу. Проведений ремонт подовжить термін експлуатації агрегату та знизить навантаження на навколишнє середовище.

Ремонт коксових батарей важливий з точки зору роботи металургійної галузі загалом і недопущення дефіциту коксу на внутрішньому ринку.

Як повідомляв GMK Center, за підсумками 2023 р. ПрАТ «Запоріжкокс» збільшив виробництво доменного коксу на 16% або 119,40 тис. т у порівнянні з аналогічним періодом минулого року – до 856,80 тис. т.

При цьому, у 2022 р. підприємство скоротило виробництво доменного коксу на 11,9% у порівнянні з 2021 р. – до 737,40 тис. т. Випуск продукції знизився внаслідок зупинення комбінату з 1 березня 2022 р. через початок російського вторгнення в Україну. Вже з 1 квітня виробництво було частково відновлене. Продукція підприємства постачалася на підприємства «Метінвесту», зокрема на комбінат ПАТ «Запоріжсталь» [46].

У ході своєї діяльності Компанія наражається на цілий ряд фінансових ризиків, серед яких ринковий ризик (ціновий ризик, валютний ризик), кредитний ризик та ризик ліквідності. Загальна програма управління ризиками у Компанії враховує передбачуваність фінансових ризиків та спрямована на зведення до мінімуму потенційного негативного впливу цих ризиків на фінансові результати Компанії.

Ринковими ризиками у відношенні діяльності ПрАТ «Запоріжкокс» є валютний ризик і ризик зміни цін. Ризик негативного впливу цін на товари є результатом негативного впливу на поточні або майбутні доходи у зв'язку зі зміною цін на товари. В цілях управління ризиком зміни ринкових цін Компанія здійснює моніторинг ринкових цін на продукцію, що реалізується. В результаті такого моніторингу та подальшого прогнозу цін на продукцію, керівництво Компанії розробляє цінову політику щодо тенденцій ринкових цін. Компанія не схильна до цінового ризику у відношенні фінансових інвестицій.

Валютний ризик являє собою ризик того, що зміни валютних курсів будуть мати негативний вплив на фінансові результати ПрАТ «Запоріжкокс». Валютний ризик виникає тоді, коли майбутні комерційні операції або визнані активи або зобов'язання виражені у валюті, яка не є функціональною валютою Компанії. Валютний ризик управляється казначейством Компанії, яке розробило політику управління валютнимризиком. Казначейство встановлює ліміти на рівень впливу ризику в розрізі валют і максимальний розмір ризику.

Компанія не укладала угод, спрямованих на хеджування валютних ризиків.

Кредитний ризик пов'язаний з грошовими коштами та їх еквівалентами і депозитами, розміщеними в банках і фінансових установах, а також з операціями

з клієнтами, включаючи непогашену дебіторську заборгованість та зобов'язання за операціями. Ліміти ризику за окремими клієнтами встановлюються на підставі внутрішнього або зовнішнього кредитного рейтингу цього клієнта в межах, встановлених керівництвом. Дотримання встановлених лімітів регулярно контролюється.

Фінансові активи, які потенційно наражають Компанію на кредитний ризик, включають, в основному, грошові кошти, дебіторську заборгованість за основною діяльністю та іншу дебіторську заборгованість. Грошові кошти розміщені у великих українських фінансових установах, які на момент розміщення вважались найменш ризиковими.

У Компанії впроваджені процедури, що забезпечують реалізацію товарів і послуг клієнтам з відповідною кредитною історією. Аналіз та моніторинг кредитних ризиків у Компанії здійснюються окремо по кожному конкретному клієнту. На думку керівництва Компанії, кредитний ризик належним чином врахований у створених резервах на знецінення відповідних активів, і керівництво не очікує жодних збитків внаслідок невиконання цими контрагентами своїх зобов'язань.

Обачність при управлінні ризиком ліквідності передбачає наявність достатньої суми грошових коштів, наявність достатніх фінансових ресурсів завдяки використанню позикових коштів та можливість закриття ринкових позицій. Казначейство Компанії аналізує строки погашення активів та зобов'язань і планує ліквідність залежно від очікуваних строків погашення різних фінансових інструментів.

На кінець 2022 р. середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу ПрАТ «Запоріжкокс» склала 702 особи. Крім того, середня чисельність працівників, які працювали за договорами цивільно-правового характеру – 1 особа та осіб, які працювали за сумісництвом, – 64 особи. Оплата праці працівників товариства здійснюється з дотриманням гарантованої законодавчо встановленої мінімальної заробітної плати. Фонд оплати праці в 2022 р. склав 183477,00 тис. грн, зменьшення фонду оплати праці у 2022 р.

відносно попереднього року становило 9,90%. На підприємстві впроваджена багаторівнева системи оплати праці, розроблена за методикою компанії Hay Group, яка об'єднує сучасні методи управління персоналом і визначає вплив посади на кінцевий результат, та забезпечує: – зацікавленість кожного працівника у виявленні та реалізації резервів і можливостей підвищення результатів індивідуальної та колективної праці; – обґрунтованість співвідношень в оплаті праці різних груп і категорій працівників, виходячи з їх ролі у виробничому процесі, кваліфікаційно-професійного досвіду, складності виконуваних ними робіт і функцій, рівня відповідальності і творчої активності; - співвідношення між розміром оплати праці і трудовими зусиллями працівника, виходячи із результатів індивідуальної праці і оцінки особистого внеску в кінцевий результат роботи товариства. Підприємство не має заборгованості по виплаті заробітної плати і сплаті податків у бюджет і позабюджетні фонди. ПрАТ «Запоріжкокс» приділяє значну увагу кадровій політиці.

Показники прибутковості акцій ПрАТ «Запоріжкокс» подано в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Показники прибутковості акцій ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр.

Назва показника	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Середньорічна кількість простих акцій	119 325 280,00	119 325 280,00	119 325 280,00
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	119 325 280,00	119 325 280,00	119 325 280,00
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію, грн	25,12	-2,09	3,35
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію, грн	25,12	-2,09	3,35
Дивіденди на одну просту акцію, грн	0,00	0,00	0,00

Виконаємо оцінку показників фінансової звітності підприємства. Фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Метою складання фінансової звітності є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати

діяльності, рух грошових коштів та зміни у власному капіталі підприємства, яка необхідна для прийняття рішень щодо:

– регулювання діяльності підприємства;
– оцінки якості управління;
– придбання, продажу та володіння цінними паперами;
– участі в капіталі підприємства;
– оцінки здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання;
– забезпеченості зобов'язань підприємства;
– визначення суми дивідендів, що підлягають розподілу тощо.

Вихідні дані для розрахунків наведено у додатках А і Б.

Виконаємо горизонтальний аналіз балансу досліджуваного підприємства за 2021-2023 рр. Горизонтальний аналіз полягає в зіставленні фінансових даних підприємства за декілька періодів.

Динаміка статей активу балансу підприємства ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр. подано в табл. 2.2.

За результатами аналізу складу, структури та динаміки активів балансу підприємства можна сформулювати такі висновки: у 2021-2022 рр. на підприємстві ПрАТ «Запоріжкокс» відбулося зростання валюти балансу з 8668272,50 тис. грн до 12673325,00 тис. грн на 4005052,50 тис. грн, або на 46,20%, а у 2022-2023 рр. зростання склало 6078748,50 тис. грн, або 47,96%. При цьому величина необоротних активів зменшилася у 2021-2022 рр. на 158667,00 тис. грн (або на 6,13%), а у 2022-2023 рр. – на 148663,00 тис. грн (або на 6,12%). Величина оборотних активів, навпаки, збільшилася: у 2021-2022 рр. на 4163719,00 тис. грн (або на 68,47%), а у 2022-2023 рр. – на 6227411,50 тис. грн (або на 60,78%).

Найбільшу частку у структурі активів підприємства займали оборотні активи. Так, у 2021 р. частка оборотних активів складала 70,16%, у 2022 р. – 80,84%, а у 2023 р. – 87,84%. При цьому прослідковується тенденція до зростання частки оборотних активів у структурі балансу.

Таблиця 2.2 – Актив балансу ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр., тис. грн

Назва статті	Величина, тис. грн			Відн. зміна, %	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2022/ 2021	2023/ 2022
1	2	3	4	5	6
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1731,50	909,00	360,50	-47,50	-60,34
первісна вартість	16033,50	16483,50	16379,50	2,81	-0,63
накопичена амортизація	14302,00	15574,50	16019,00	8,89	2,85
Незавершені капітальні інвестиції	405202,00	324006,50	332871,50	-20,04	2,74
Основні засоби	2179845,00	2102696,00	1923033,00	-3,54	-8,54
первісна вартість	2860049,50	3157900,50	3327683,50	10,41	5,38
знос	680204,50	1054704,5	1404650,50	55,06	33,18
Інвестиційна нерухомість	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Відстрочені податкові активи	0,00	0,00	23183,50	0,00	100,00
Інші необоротні активи	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Усього за розділом I	2586778,50	2428111,50	2279448,50	-6,13	-6,12
II. Оборотні активи Запаси	453177,00	723905,00	761700,50	59,74	5,22
Виробничі запаси	329733,50	486208,50	478898,50	47,45	-1,50
Незавершене виробництво	67641,00	116008,50	125116,50	71,51	7,85
Готова продукція	7718,50	66409,50	150431,00	760,39	126,52
Товари	48024,00	55278,50	7254,50	15,11	-86,88
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	5215875,50	9247991,00	15429446,50	77,30	66,84
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	134725,50	6656,00	11183,50	-95,06	68,02
з бюджетом	82344,00	78774,00	56881,00	-4,34	-27,79
у тому числі з податку на прибуток	0,00	4120,00	4120,00	100,00	0,00
Інша поточна дебіторська заборгованість	109375,00	90618,00	90307,00	-17,15	-0,34
Поточні фінансові інвестиції	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Гроші та їх еквіваленти	36153,50	33293,00	35513,50	-7,91	6,67
Готівка	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Рахунки в банках	36153,50	33293,00	35513,50	-7,91	6,67
Витрати майбутніх періодів	49903,50	63976,50	87593,00	28,20	36,91
Інші оборотні активи	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Усього за розділом II	6081494,50	10245213,50	16472625,00	68,47	60,78
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Баланс	8668272,50	12673325,00	18752073,50	46,20	47,96

Динаміка статей пасиву балансу підприємства ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр. подано в табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Пасив балансу ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр., тис. грн

Назва статті	Величина, тис. грн			Відн. зміна, %	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2022/ 2021	2023/ 2022
1	2	3	4	5	6
І. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1193,00	1193,00	1193,00	0,00	0,00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Капітал у дооцінках	758086,00	704276,00	654275,00	-7,10	7,10
Додатковий капітал	87771,00	87771,00	87771,00	0,00	0,00
Емісійний дохід	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Накопичені курсові різниці	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Резервний капітал	12366,00	12366,00	12366,00	0,00	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	3437030,00	2942644,50	3139344,50	-14,38	6,68
Неоплачений капітал	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Вилучений капітал	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Інші резерви	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Усього за розділом І	4296446,00	3748250,50	3894949,50	-12,76	3,91
ІІ. Довгострокові зобов’язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов’ язання	88201,00	44054,50	9733,50	-50,05	-77,91
Пенсійні зобов’язання	372909,50	282125,00	215825,00	-24,34	-23,50
Довгострокові кредити банків	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Інші довгострокові зобов’язання	6712,00	10903,50	8830,00	62,45	-19,02
Довгострокові забезпечення	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Страхові резерви	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Усього за розділом ІІ	467822,50	337083,00	234388,50	-27,95	-30,47
Ш. Поточні зобов’язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Векселі видані	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов’язаннями	2542,50	4076,50	3989,00	60,33	-2,15

Продовження таблиці 2.3

товари, роботи, послуги	2503173,50	6133738,50	12117060,50	145,04	97,55
розрахунками з бюджетом	122644,50	112385,50	42593,00	-8,36	-62,10
у тому числі з податку на прибуток	115001,00	104954,50	35801,50	-8,74	-65,89
розрахунками зі страхування	2285,50	2258,00	2270,00	-1,20	0,53
розрахунками з оплати праці	8261,50	8135,50	8295,50	-1,53	1,97
за одержаними авансами	5954,50	6557,50	4446,00	10,13	-32,20
за розрахунками з учасниками	913408,50	1727900,00	1727900,00	89,17	0,00
Поточні забезпечення	18260,00	21560,00	22831,50	18,07	5,89
Доходи майбутніх періодів	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Інші поточні зобов'язання	327473,50	571380,00	693350,00	74,48	21,35
Усього за розділом III	3904004,00	8587991,50	14622735,50	119,98	70,27
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Баланс	8668272,50	12673325,00	18752073,50	46,20	47,96

Вартість власного капіталу за аналізований період мала нестійку динаміку, так, у 2021-2022 рр. вартість зменшилася на 548195,50 тис. грн (або на 12,76%), а у 2022-2023 рр. – збільшилася на 146699,00 тис. грн (або на 3,91%), при цьому поточні зобов'язання у 2021-2022 рр. збільшилися на 4683987,50 тис. грн (або на 119,98%), а у 2022-2023 рр. – збільшилися на 6034744,00 тис. грн (або на 70,27%). Найбільшу частку у структурі пасивів підприємства займали поточні зобов'язання і забезпечення (у 2022 р. – 67,76%, у 2023 р. – 77,97%), величина яких зростала в динаміці.

В табл. 2.4 подано динаміка показників звіту про фінансові результати підприємства ПрАТ «Запоріжкокс» за 2021-2023 рр.

Чистий доход від реалізації продукції у 2021-2022 рр. зріс на 22,19%, а у 2022-2023 рр. – на 0,41%. При цьому у 2021-2022 рр. величина собівартості реалізованої продукції збільшилася на 57,20%, а у 2022-2023 рр. – на 2,11%. Крім того, темп росту собівартості продукції більше, ніж темп росту чистого доходу від реалізації продукції, тому валовий прибуток скоротився у 2021-2022 рр. на 60,50%, а у 2022-2023 рр. – на 15,52%.

Таблиця 2.4 – Звіт про фінансові результати за 2021-2023 рр., тис. грн

Назва статті	Величина, тис. грн			Відн. зміна, %	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2022/ 2021	2023/ 2022
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	12 934 824,00	15 805 716,00	15 871 128,00	22,19	0,41
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	9 087 956,00	14 286 347,00	14 587 573,00	57,20	2,11
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Валовий: прибуток	3 846 868,00	1 519 369,00	1 283 555,00	-60,50	-15,52
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов’язань	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Інші операційні доходи	95 751,00	107 635,00	40 829,00	12,41	-62,07
Адміністративні витрати	107 742,00	142 710,00	135 589,00	32,46	-4,99
Витрати на збут	44 606,00	118 234,00	113 250,00	165,06	-4,22
Інші операційні витрати	98 797,00	1 624 779,00	538 609,00	1544,56	-66,85
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	3 691 474,00	(258 719,00)	536 936,00	-1069,14	307,54
Дохід від участі в капіталі	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Інші фінансові доходи	578,00	2 778,00	1 350,00	380,62	-52,40
Інші доходи	3 051,00	1 239,00	758,00	-59,39	-38,82
Дохід від благодійної допомоги	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Фінансові витрати	38 569,00	46 991,00	50 197,00	21,84	6,82
Втрати від участі в капіталі	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Інші витрати	996,00	2 432,00	1 237,00	144,18	-49,14
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	3 655 538,00	(304 125,00)	487 610,00	-108,32	260,33
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-657 997,00	54 743,00	-87 769,00	108,32	-260,33
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	2 997 541,00	(249 382,00)	399 841,00	-108,32	260,33

Наочно динаміка чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), собівартості реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і чистого

фінансового результату подано на рис. 2.1.

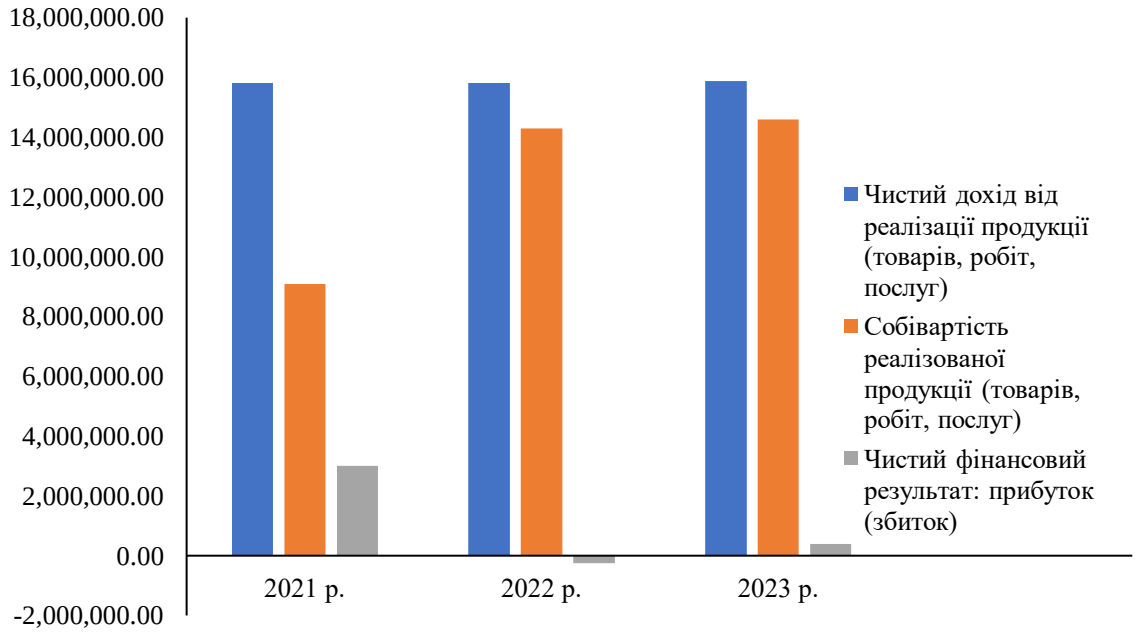

Рисунок 2.1 – Діаграма зміни чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) і чистого прибутку ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр., тис. грн

За наведеними даними на рис. 2.1 спостерігається така тенденція. Нестійка динаміка в отриманні чистого прибутку підприємства негативно характеризує ситуацію. Це пов’язано зі складними умовами функціонування у 2022 р. і підвищенням інших операційних витрат. Однак у 2023 р. підприємство отримало чистий прибуток, що говорить про оздоровлення роботи підприємства та підвищення ефективності його діяльності. Для більш детального аналізу показників діяльності ПрАТ «Запоріжкокс», розрахуємо та проаналізуємо показники фінансового стану підприємства.

2.2 Оцінка фінансового стану ПрАТ «Запоріжкокс»

Підприємства, які працюють в умовах ринку, несуть повну відповідальність за своїми зобов’язаннями перед ланками фінансово-кредитної

системи, постачальниками, власними працівниками, а також за результатами виробничо-фінансової діяльності. Здатність підприємства своєчасно погашати свої боргові зобов'язання характеризує його фінансовий стан.

Під фінансовим станом підприємства розуміють також рівень його забезпеченості відповідним обсягом фінансових ресурсів, необхідних для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасних грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями.

Фінансовий стан – одна з найважливіших характеристик виробничо-фінансової діяльності підприємств. Він може бути стійким або нестійким.

Кожне підприємство намагається досягти стабільного фінансового стану, тобто створити достатній обсяг фінансових ресурсів, що є гарантом своєчасності розрахунків з постачальниками, бюджетом та іншими ланками фінансової системи, подальшого економічного та соціального розвитку підприємства [47].

Виконаємо аналіз фінансового стану ПрАТ «Запоріжкокс» за допомогою основних аналітичних показників.

Показники майнового стану підприємства – вказують на стан та ефективність формування майна підприємства, в основному виробничих активів. Також дозволяють оцінити передбачуваність та послідовність політики управління основними засобами, іншими активами підприємства.

Результати розрахунків показників майнового стану ПрАТ «Запоріжкокс» за 2021-2023 рр. наведено в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Показники майнового стану ПрАТ «Запоріжкокс» за 2021-2023 рр.

Назва показника	Формула розрахунку	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абс. зміна	
					2022/ 2021	2023/ 2022
1	2		4	5	6	7
Частка оборотних виробничих фондів в оборотних активах, %	*оборотні виробничі фонди / оборотні активи*	6,66	6,53	4,58	-0,13	-1,95

Продовження таблиці 2.5

1	2		4	5	6	7
Частка основних засобів в активах, %	*залишкова вартість основних фондів / активи*	29,84	19,16	12,16	-10,68	-7,00
Коефіцієнт зносу основних засобів, %	*знос основних фондів / первісна вартість основних засобів*	23,78	33,39	42,21	9,61	8,82
Частка оборотних виробничих активів, %	*оборотні виробничі активи / активи*	4,67	5,28	4,02	0,61	-1,26
Коефіцієнт мобільності активів, частка од.	*мобільні активи / немобільні активи*	2,35	4,22	7,23	1,87	3,01

Дані табл. 2.5 свідчать, що величини таких показників, як частка оборотних виробничих фондів в оборотних активах та частка основних засобів в активах мали від'ємну динаміку, а частка оборотних виробничих активів – нестійку динаміку за аналізований період. При цьому величина коефіцієнту зносу основних засобів висока та з роками збільшувалася, що говорить про значну зношеність основних засобів підприємства та недостатню їх оновленість. Також величина коефіцієнту мобільності активів вказує на недостатню мобільність активів, однак в динаміці величина коефіцієнту зростала.

Можемо зробити висновок про низьку інтенсивність накопичення коштів підприємством для оновлення свого основного капіталу та зниження забезпеченості виробничого процесу засобами виробництва протягом аналізованого періоду.

Таким чином, у досліджуваного підприємства недостатньо ефективний стан формування майна підприємства.

На рис. 2.2 подано динаміка основних показників майнового стану ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр.

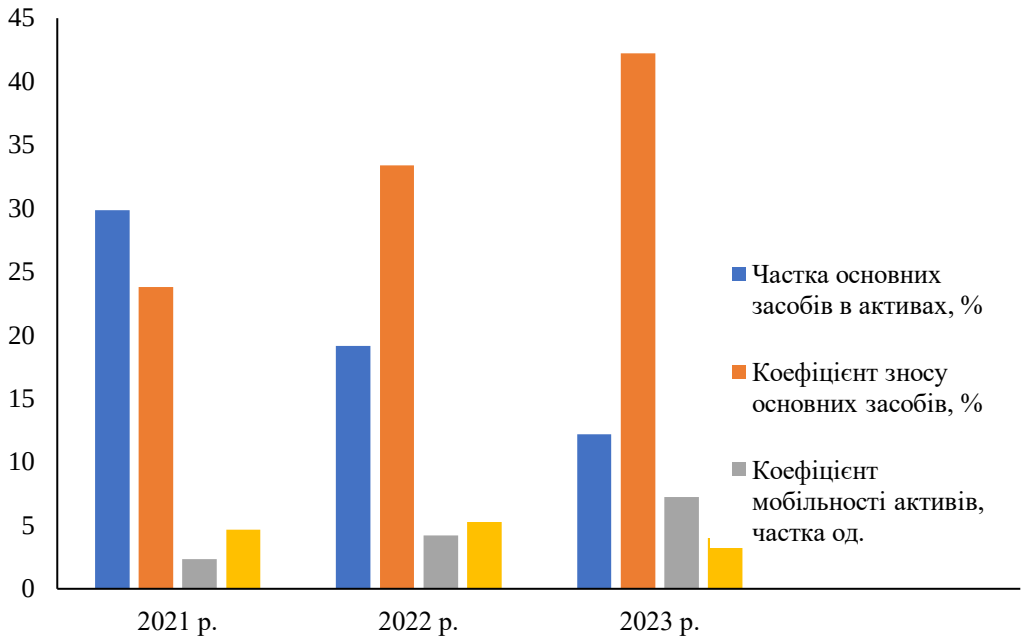

Рисунок 2.2 – Динаміка основних показників майнового стану ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр.

Показники рентабельності. Рентабельність – це інтегральний показник, що відображає ефективність роботи підприємства, що націлене на отримання прибутку у короткостроковій перспективі і який вказує на якість управлінських рішень, що стосуються фінансової, операційної та інвестиційної діяльності підприємства. Рентабельність є критерієм економічної ефективності діяльності підприємства та різні показники рентабельності можуть свідчити про ефективність різних ділянок роботи менеджменту.

Показники рентабельності характеризують ефективність роботи підприємства в цілому, прибутковість різних напрямків діяльності (виробничої, підприємницької, інвестиційної), окупність витрат і т.д. Вони більш повно, ніж прибуток, характеризують остаточні результати господарювання, тому що показують співвідношення ефекту з наявними або використаними ресурсами.

Результат розрахунку показників рентабельності підприємства ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр. наведено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Показники рентабельності ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр.

Назва показника	Формула розрахунку	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абс. зміна	
					2022/ 2021	2023/ 2022
Рентабельність активів за чистим прибутком, %	*чистий прибуток / активи*	34,58	-	2,13	-34,58	2,13
Рентабельність власного капіталу, %	*чистий прибуток / власний капітал*	69,77	-	1,03	-69,77	1,03
Рентабельність виробничих фондів, %	*чистий прибуток / виробничий капітал*	115,88	-	17,54	-115,88	17,54
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації, %	*прибуток від реалізації / виручка*	28,54	-	3,38	-28,54	3,38

Дані табл. 2.6 свідчать, що у 2022 р. підприємство отримало чистий збиток, при цьому, у 2021 р. підприємство працювало ефективно, продемонстрував високі значення показників рентабельності. Однак вже у 2023 р. підприємство демонструвало підвищення ефективності роботи, що підтверджують показники рентабельності.

Динаміка показників рентабельності ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр. представлена на рис. 2.3.

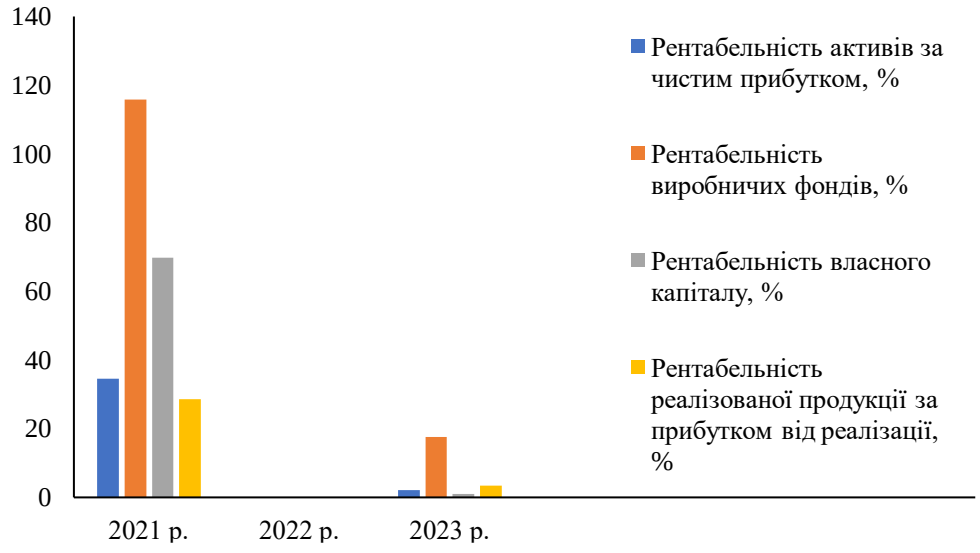

Рисунок 2.3 – Діаграма зміни показників рентабельності ПрАТ «Запоріжкокс» за 2021-2023 рр.

Таким чином, у 2023 р. на підприємстві ПрАТ «Запоріжкокс» кожна гривна реалізованої продукції принесла 3,38 коп. прибутку, що говорить про підвищення ефективності використання ресурсів підприємства.

Показники ділової активності підприємства – інструмент для оцінки ефективності основної діяльності суб'єкта господарювання. В якості основної характеристики даних показників можна вважати швидкість обороту фінансових ресурсів.

Результат розрахунку показників ділової активності підприємства ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр. подано в табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Показники ділової активності підприємства ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр.

Назва показника	Формула розрахунку	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абс. зміна	
					2022/ 2021	2023/ 2022
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт оборотності активів (Коб.а.), об./рік	*Чиста Виручка / Середньорічна величина оборотних активів*	2,13	1,54	0,96	-0,59	-0,58
Фондовіддача, грн /грн	*Чиста Виручка / Середньорічна величина основних засобів*	5,00	6,51	6,96	1,51	0,45
Період одного обороту оборотних активів, днів	*360 днів / Коб.а.*	169,01	233,77	375,00	64,76	141,23
Коефіцієнт оборотності запасів (Коб.з.), об./рік	*Собівартість реалізації / середні запаси.*	27,56	29,38	30,46	1,82	1,08
Період одного обороту запасів (Тз.), днів	*360 днів / Коб.з.*	13,06	12,25	11,82	-0,81	-0,43
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (Коб.д.з.), об./рік	*Чиста Виручка / Середньорічна величина дебіторської заборгованості*	2,33	1,68	1,02	-0,65	-0,66

Продовження таблиці 2.7

1	2	3	4	5	6	7
Період погашення дебіторської заборгованості (Тд.з.), днів	*360 днів / Коб.д.з.*	154,51	214,29	352,94	59,78	138,65
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (Коб.к.з.), об./рік	*Чиста Виручка / Середньорічна величина кредиторської заборгованості*	3,31	1,84	1,09	-1,47	-0,75
Період погашення кредиторської заборгованості (Тк.з.), днів	*360 днів / Коб.к.з.*	108,76	195,65	330,27	86,89	134,62
Період операційного циклу (То.ц.), днів	*Тз. + Тд.з.*	167,57	226,54	364,76	58,97	138,22
Коефіцієнт оборотності власного капіталу, об./рік	*Чиста Виручка / Середньорічна величина власного капіталу*	3,01	4,22	4,07	1,21	-0,15

Дані табл. 2.7 свідчать, що величини показників оборотності активів та пасивів мали нестійку динаміку, що говорить про невисоку ділову активність досліджуваного підприємства. При цьому, період обороту оборотних активів підприємства збільшився у динаміці. Крім того, періоди погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей також мали тенденцію до збільшення, що також негативно характеризує ситуацію з діловою активністю підприємства. Період погашення кредиторської заборгованості менший за період погашення дебіторської заборгованості.

Наочно представимо діаграму зміни показників ділової активності ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр. на рис. 2.4.

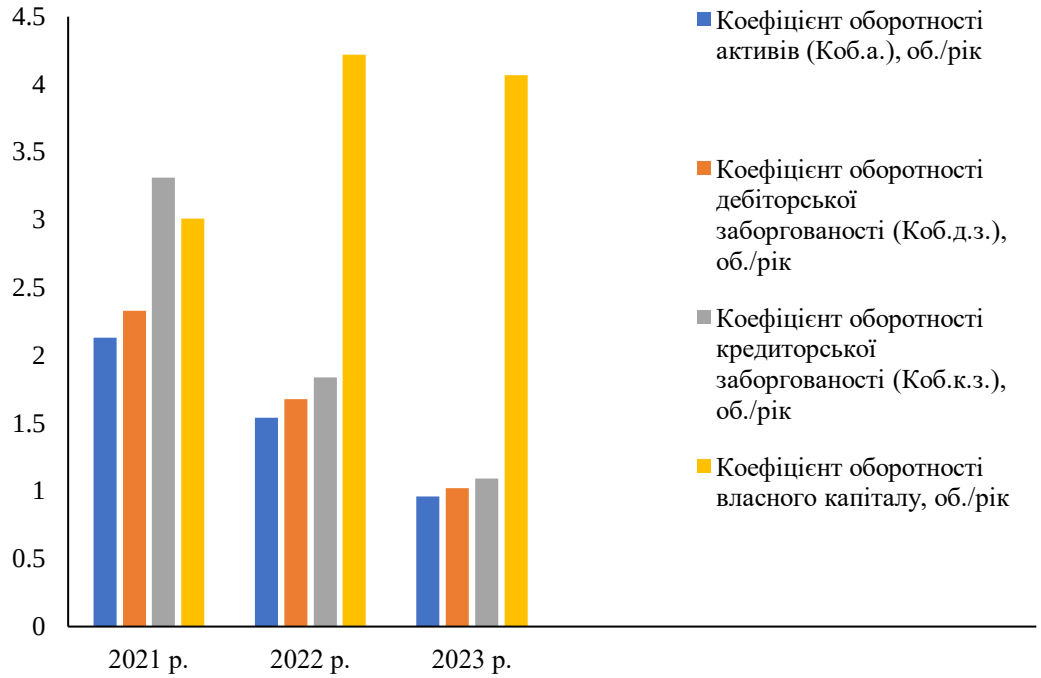

Рисунок 2.4 – Діаграма зміни основних показників ділової активності ПрАТ «Запоріжкокс» за 2021-2023 рр.

У цілому можна зробити висновок, що величини показників ділової активності (ресурсовіддача, оборотність капіталу, трансформація активів) ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр. свідчать про недостатню ефективність використання ресурсів підприємства, що потребує додаткових дій щодо підвищення ділової активності підприємства.

Показники фінансової стійкості. Умовою й гарантією виживання й розвитку будь-якого підприємства, як бізнес-процесу, є його фінансова стабільність.

Якщо підприємство фінансово стійке, то воно в стані «витримати» несподівані зміни ринкової кон'юнктури, і не опинитися на краю банкрутства. Більш того, чим вище його стабільність, тим більше переваг перед іншими підприємствами того ж сектора економіки в одержані кредитів і залученні інвестицій. Фінансово стійке підприємство вчасно розраховується за своїми обов'язками з державою, позабюджетними фондами, персоналом, контрагентами.

Фінансова стійкість суб'єкта господарювання – це такий стан фінансових ресурсів, за якого суб'єкт ринкової та змішаної економіки, вільно маневруючи грошовими коштами, здатний шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервні процеси своєї операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, а також витрати на їх розширення та оновлення, появу нових їх напрямків та складових [48, с. 333-334].

Фінансова стійкість підприємства – це його надійно-гарантована платоспроможність у звичайних умовах господарювання й випадкових змін на ринку.

Результат розрахунку показників фінансової стійкості ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр. наведено в табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Показники фінансової стійкості ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр.

Назва показника	Формула розрахунку	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абс. зміна	
					2022/ 2021	2023/ 2022
1	2	3	4	5	6	7
Власні оборотні кошти, тис. грн	*оборотні активи - короткострокові зобов'язання*	2177490,50	1657222,00	1849889,50	-520268,50	192667,50
Маневреність робочого капіталу, частка од.	*запаси / робочий капітал*	0,208	0,437	0,412	0,229	-0,025
Коефіцієнт забезпечення запасів власними оборотними коштами, частка од.	*власні оборотні кошти / запаси*	4,808	2,288	2,427	-2,520	0,139
Коефіцієнт фінансової незалежності, частка од.	*власний капітал / запаси*	9,481	5,118	5,113	-4,363	-0,005
Коефіцієнт фінансової залежності, частка од	*пасиви / власний капітал*	2,018	3,381	4,814	1,363	1,433

Продолження таблиці 2.8

1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт маневреності власного капіталу, частка од.	*власні оборотні кошти / власний капітал*	0,507	0,442	0,475	-0,065	0,033
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу, частка од.	*позиковий капітал / пасиви*	0,504	0,704	0,792	0,200	0,088
Коефіцієнт фінансової стабільності, частка од.	*власні кошти / позикові кошти*	0,983	0,420	0,262	-0,563	-0,158
Коефіцієнт фінансової стійкості, частка од.	*(власний капітал + довгострокові зобов'язання) / пасиви*	0,549	0,322	0,220	-0,227	-0,102

За результатами розрахунків (табл. 2.8), у підприємства є власні оборотні кошти, однак, їх динаміка впродовж аналізованого періоду нестійка, у 2022 р. величина скоротилася на 23,89%, а у 2023 р., навпаки, збільшилася на 11,63%. За іншими показниками спостерігаємо негативну тенденцію щодо фінансової стійкості. Так, величина коефіцієнту фінансової незалежності знизилася за аналізований період, а, відповідно, коефіцієнту фінансової залежності збільшилася. Також спостерігалося зниження величин коефіцієнта фінансової стабільності та коефіцієнта фінансової стійкості, що є негативною тенденцією і демонструє збільшення фінансової залежності підприємства в аналізованому періоді, однак, темп зниження величин цих показників у 2023 р. менше, ніж у 2022 р. у порівнянні з 2021 р.

Величини коефіцієнту маневреності власного капіталу на досліджуваному підприємстві свідчать про недостатню його здатність підтримувати рівень власного оборотного капіталу та поповнювати оборотні кошти в разі потреби за рахунок власних джерел, але у 2022-2023 рр. величина коефіцієнту мала тенденцію до збільшення.

Забезпечення запасів власними оборотними коштами підприємства ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр. знаходилося на достатньому рівні, тобто

підприємство здатне фінансувати виробничі запаси за рахунок власних джерел. Хоча слід відмітити, що напрямок зміни значень коефіцієнта забезпеченості запасів власними оборотними коштами має тенденцію до зниження, що потребує відповідних дій в управлінні ресурсами підприємства для підтримання фінансової стійкості.

Динаміка основних показників фінансової стійкості ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр. подано на рис. 2.5.

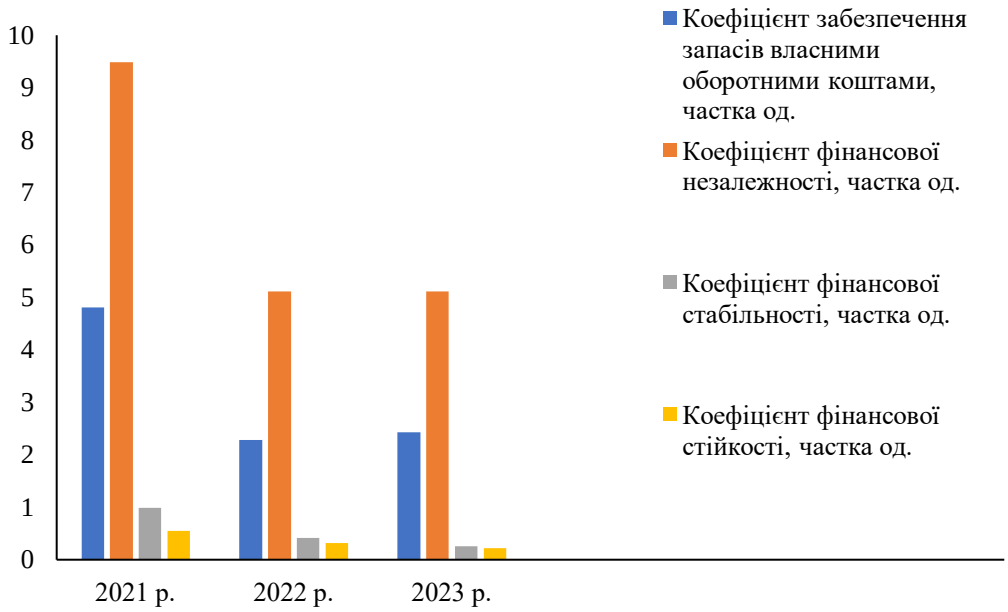

Рисунок 2.5 – Діаграма зміни основних показників фінансової стійкості ПрАТ «Запоріжкокс» за 2021-2023 рр.

В цілому підприємство неможна вважати достатньо фінансово стійким.

Показники ліквідності (платоспроможності). У короткостроковій перспективі критерієм оцінки фінансового стану підприємства виступає його ліквідність і платоспроможність. Термін «ліквідний» передбачає безперешкодне перетворення майна в кошти платежу.

Сутність економічних категорій «ліквідність» і «платоспроможність» обумовлюється тим, що перша передбачає спроможність поточних активів підприємства, визначених об’єктами платіжних засобів, перетворюватись в грошову форму або безпосередньо бути майном для виконання всіх необхідних

розрахунків у міру настання їх строку, а друга – здатність господарюючої системи вчасно і повністю виконувати свої зобов'язання.

Виходячи з цих визначень, ліквідність поточних активів не гарантує підприємству платоспроможність, а лише забезпечує рівень її якості щодо потреб розрахунків. Ліквідність платіжних засобів характеризує як поточний стан розрахунків підприємства, так і перспективний. При цьому, підприємство може бути на певний момент часу платоспроможним, але втратити її в майбутньому, і навпаки. Водночас, на рівень ліквідності можна впливати управлінськими рішеннями, поліпшувати шляхом ефективного розміщення фінансових ресурсів в активах і при цьому підвищувати величину платоспроможності.

Кожна з цих категорій має свій якісний і кількісний вимір, який може бути оцінений через конкретні показники та їх величини. Якщо ліквідність – це спроможність окремих активів, як об'єктів можливих платіжних засобів, перетворюватись в гроші, або самостійно брати участь в розрахунках, то рівень ліквідності визначають показники структури розміщення фінансових ресурсів за якісними видами активів відповідно до їх ліквідності. За об'єктами активів це можуть бути грошові кошти, дебіторська заборгованість і товарні запаси.

З іншого боку, оцінка платоспроможності здійснюється за показниками, які характеризують наявність окремих видів активів, визначених об'єктами платіжних засобів, в розрахунку на поточні зобов'язання підприємства.

Платоспроможність є відносним показником інтенсивності, який визначається шляхом відношення двох різнойменних величин. За чисельник цього відношення береться величина явища (показник вартості об'єктів платіжних засобів), ступінь поширення якого вивчається, а у знаменнику – величина того середовища (поточних зобов'язань), в якому розвивається (поширюється) це явище. Платоспроможність, як відносна величина інтенсивності, яка показує, скільки одиниць платіжних засобів припадає на одиницю поточних зобов'язань, є іменованим показником.

Форма вираження платоспроможності залежить від кількісного співвідношення порівнюваних величин. У тих випадках, коли порівнювана величина є більшою від бази порівняння, платоспроможність може бути виражена або у коефіцієнтній, або у відсотковій формі. Якщо порівнювана величина є меншою від бази порівняння, платоспроможність доцільніше виражати у відсотках [49].

Існує декілька ступенів ліквідності. Недостатня ліквідність, як правило, означає, що підприємство не може скористатися вигідними комерційними можливостями, що виникають. На цьому рівні недостатня ліквідність означає, що немає свободи вибору, і це обмежує свободу дій керівництва.

Більш значна нестача ліквідності свідчить про те, що підприємство не може оплатити свої поточні борги та зобов'язання. Це може призвести до інтенсивного продажу довгострокових вкладень та активів, а в найгіршому випадку – до неплатоспроможності та банкрутства.

Для власників підприємства недостатня ліквідність може означати зменшення прибутковості, втрату контролю та часткову або повну втрату вкладень капіталу. У випадку, коли власники несуть необмежену відповідальність, їх збитки можуть навіть перевищити початкові вкладення.

Для кредиторів недостатня ліквідність боржника може свідчити про затримку у сплаті процентів та основної суми боргу. Поточний стан ліквідності підприємства може також вплинути на відносини з покупцями (клієнтами) та постачальниками товарів та послуг. Такі зміни можуть призвести до неспроможності підприємства виконати умови контрактів та призвести до втрати зв'язків з постачальниками. Якщо підприємство не може погасити свої поточні зобов'язання по мірі того, як наступає строк їх оплати, його подальше існування ставиться під сумнів [50].

Результат розрахунку показників ліквідності (платоспроможності) ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр. наведено в табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Показники ліквідності ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр.

Назва показника	Формула розрахунку	Норматив	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абс. зміна	
						2022/2021	2023/2022
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт ліквідності поточної (покриття), частка од.	*поточні активи /поточні зобов'язання*	1,0-1,5	1,558	1,193	1,127	-0,365	-0,066
Коефіцієнт ліквідності швидкої, частка од.	*(поточні активи – запаси) / поточні зобов'язання*	≥ 1	1,442	1,109	1,074	-0,333	-0,035
Коефіцієнт ліквідності абсолютної, частка од.	*грошові кошти /поточні зобов'язання*	0,20-0,35	0,009	0,004	0,002	-0,005	-0,002
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості, частка од.	*дебіторська заборгованість /кредиторська заборгованість*	-	1,419	1,097	1,066	-0,322	-0,031

Дані табл. 2.9 свідчать, що величина коефіцієнту поточної ліквідності за аналізований період відповідала нормативу, однак, мала негативну динаміку. Динаміка інших показників також негативна, хоча у 2023 р. темп зниження менший, ніж у 2022 р. При цьому коефіцієнт швидкої ліквідності у продовж аналізованого періоду відповідав нормативу, тобто підприємство може достатньо швидко забезпечити покриття короткострокової заборгованості. Однак коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2021-2023 рр. не відповідав зазначеному нормативу, тобто підприємство не мало можливості негайно розрахуватися зі своїми кредиторами.

Крім того, співвідношення короткострокової дебіторської і кредиторської заборгованості знизилося за аналізований період, однак, підприємство мало можливість розраховуватися з кредиторами за рахунок дебіторів.

На рис. 2.6 наведено динаміка показників ліквідності (платоспроможності) підприємства ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр.

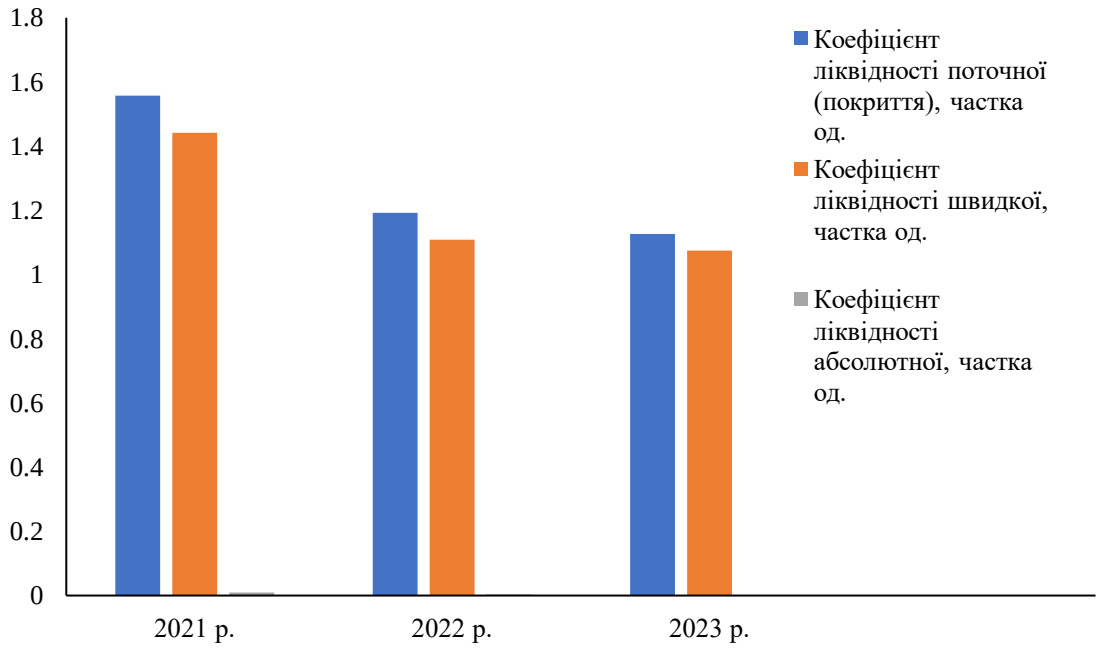

Рисунок 2.6 – Діаграма зміни показників ліквідності (платоспроможності) підприємства ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр.

В більшості випадків основними причинами, що зумовлюють недостатній рівень ліквідності та платоспроможності підприємства, є:

– низький рівень розрахунково-платіжної дисципліни;

– високий рівень низьколіквідних активів у загальній вартості майна підприємства;

– низький рівень окупності капітальних вкладень;

– відсутність страхових фондів.

Таким чином, оцінка фінансового стану ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр. показала недостатньо стабільний фінансовий стан, виробничо-господарська діяльність підприємства знаходилася у нестабільному становищі – занадто уповільнена, однак, у 2021 р. та у 2023 р. – рентабельна. Стан підприємства можна вважати фінансово стійким і ліквідним. У свою чергу, така ситуація викликає необхідність прийняття дій щодо збільшення швидкості обігу активів, більш раціонального розміщення активів.

2.3 Діагностика неплатоспроможності й оцінка рівня фінансової безпеки ПрАТ «Запоріжкокс»

Однією з найважливіших проблем на підприємствах є недостатня ефективність та організація управління фінансовими ресурсами, що в значній мірі впливає на стабільний фінансовий стан підприємства. Питання вдосконалення стабільного фінансового стану є актуальним сьогодні, бо саме фінансова стабільність є запорукою виживання підприємств в сучасних умовах та основою їх фінансово стійкого стану.

Поточна неплатоспроможність – це фінансовий стан підприємства, коли на певний момент через випадковий збіг обставин тимчасово суми наявних коштів і високоліквідних активів недостатньо для погашення поточного боргу.

Для виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та незадовільної структури балансу в цілях здійснення випереджувальних заходів щодо запобігання банкрутства використаємо показники, що розраховують на підставі балансу (додаток А) і звіту про фінансові результати (додаток Б) ПрАТ «Запоріжкокс».

Показник поточної неплатоспроможності підприємства визначимо за формулою [51, с. 155]:

$$П_П = ДФІ + ПФІ + ГКЕ – ПЗ, \quad (2.1)$$

де ДФІ – довгострокові фінансові інвестиції;

ПФІ – поточні фінансові інвестиції;

ГКЕ – грошові кошти та їх еквіваленти;

ПЗ – поточні зобов’язання.

Розрахуємо показник поточної неплатоспроможності досліджуваного підприємства у 2021-2023 рр.:

$Пп_{2021\ р.}$ = 0 + 0 + 36153,50 – 3904004,00 = -3867850,50 тис. грн;

$Пп_{2022\ р.}$ = 0 + 0 + 33293,00 – 8587991,50 = -8554698,50 тис. грн;

$Пп_{2023\ р.} = 0 + 0 + 35513,50 – 14622735,50 = -14587222,00$ тис. грн.

Від'ємний результат свідчить про поточну неплатоспроможність підприємства ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр.

Критична неплатоспроможність підприємства характеризує відповідний фінансовий стан потенційного банкрутства, якщо на початок і кінець звітного кварталу, який передував подані заяви про відкриття справи про банкрутство, є ознаки поточної неплатоспроможності. При цьому коефіцієнт покриття (Кп) і коефіцієнт забезпечення власними коштами (Кзвк) в кінці звітного кварталу менші їх нормативних значень – 1,0-1,5 і 0,1 відповідно [41].

Коефіцієнт покриття характеризує достатність оборотних коштів підприємства для погашення своїх боргів і визначається за формулою [51, с. 155]:

$$К_П = ОА / ПЗ, \quad (2.2)$$

де ОА – загальна сума оборотних активів;

ПЗ – загальна сума поточних зобов'язань.

Для підприємства ПрАТ «Запоріжкокс» коефіцієнт покриття дорівнює:

$Кп_{2021\ р.} = 6081494,50 : 3904004,00 = 1,558;$

$Кп_{2022\ р.} = 10245213,50 : 8587991,50 = 1,193;$

$Кп_{2023\ р.} = 16472625,00 : 14622735,50 = 1,127.$

Значення коефіцієнта покриття у 2021-2023 рр. знаходилося у межах нормативного значення, але недостатньо високе у 2022-2023 рр.

Коефіцієнт забезпечення власними коштами – характеризує наявність оборотних коштів у підприємства, необхідних для його фінансової стійкості, і визначається за формулою [51, с. 156]:

$$Кзвк = (ВК – НОА) / ОА, \quad (2.3)$$

де ВК – джерела власних та прирівняних до них коштів (власний капітал);

НОА – необоротні активи.

Нормальним вважається Кзвк > 0,1. Це означає, що наявні оборотні активи підприємства покриваються власними і прирівняними до них джерелами. Збільшення коефіцієнта забезпеченості позначатиме, що у підприємства є надлишкові джерела формування оборотних активів, а його зниження свідчить про нестачу цих джерел. Однак в обох випадках фінансовий стан підприємства буде нестійким.

$Кзвк_{2021\ р.}$ = (4296446,00 – 2586778,50) : 6081494,50 = 0,281;

$Кзвк_{2022\ р.}$ = (3748250,50 – 2428111,50) : 10245213,50 = 0,129;

$Кзвк_{2023\ р.}$ = (3894949,50 – 2279448,50) : 16472625,00 = 0,098.

Для досліджуваного підприємства у 2021-2022 рр. величина коефіцієнта перевищувала 0,1, тобто наявні оборотні активи підприємства покривалися власними та прирівняними до них джерелами, однак, у 2023 р. величина коефіцієнта менше, ніж 0,1, тобто наявні оборотні активи підприємства не покривалися власними та прирівняними до них джерелами.

Якщо значення обох коефіцієнтів нижче нормативних, але є тенденція до їх зростання, розраховують коефіцієнт відновлення платоспроможності за формулою [52]:

$$Квп = [Кпк + 6/Т(Кпк – Кпн)] / Кпнз, \quad (2.4)$$

де $К_{ПК}$, $К_{ПН}$, $К_{ПНЗ}$ – значення коефіцієнтів покриття на кінець і початок звітного періоду та його нормативне значення;

6 – кількість місяців, що становлять нормативний період відновлення платоспроможності;

Т – звітний період, місяців.

Для досліджуваного підприємства розраховані коефіцієнти відповідають нормативним значенням, однак, все ж розрахуємо коефіцієнт відновлення платоспроможності для аналізованого періоду:

$Квп_{2021\text{-}2022\ рр.}$ = (1,193 + 6 / 12 (1,193 – 1,558)) / 1,5 = 1,0105;

$Квп_{2022\text{-}2023\ рр.}$ = (1,127 + 6 / 12 (1,127 – 1,193)) / 1,5 = 1,0940.

Коли $К_{ВП} > 1$, то підприємство має реальну спроможність відновити свою платоспроможність, а коли < 1, то, навпаки, не має можливості відновити свою платоспроможність на протязі півріччя.

Отже, на підприємстві мала місце поточна платоспроможність, коефіцієнт відновлення платоспроможності також говорить про можливість у підприємства протягом 6 місяців відновити платоспроможність.

Щоб своєчасно виявити тенденції формування незадовільної структури балансу у підприємства та вжити застережних заходів, спрямованих на запобігання банкрутству, здійснюється систематичний експрес-аналіз фінансового стану підприємства за допомогою коефіцієнта Бівера, який розраховують за формулою [51, с. 157]:

$$К_Б = (ЧП + А) / (ДЗ + ПЗ), \quad (2.5)$$

де (ЧП + А) – показник cash-flow;

ЧП – чистий прибуток;

А – нарахована за звітний період амортизація;

ДЗ – довгострокові зобов’язання;

ПЗ – поточні зобов’язання.

Ознакою формування незадовільної структури балансу є такий фінансовий стан підприємства, за якого протягом тривалого часу (1,5-2,0 роки) коефіцієнт Бівера не перевищує 0,17. За міжнародними стандартами значення коефіцієнта Бівера повинне знаходитися в інтервалі 0,17-0,40, коли рівень його платоспроможності оцінюється як середній. За Кб<0,17 рівень платоспроможності підприємства низький, а за Кб>0,40 – високий [51, с. 157].

Розрахуємо коефіцієнт Бівера для досліджуваного підприємства:

$К_{Б2021\ р.}$ = (2997541,00 + 680204,50) : (467822,50 + 3904004,00) = 0,841;

$К_{Б2022\ р.}$ = (-249382,00 + 1054704,5) : (337083,00 + 8587991,50) = 0,090;

$К_{Б2023\ р.}$ = (399841,00 + 1404650,50) : (234388,50 + 14622735,50) = 0,121.

За результатами розрахунку, коефіцієнт Бівера (рівень

платоспроможності) для досліджуваного підприємства у 2021 р. оцінювався, як високий, а вже у 2022-2023 рр. він – низький.

Залежно від значення розрахованих показників визначимо ступень неплатоспроможності підприємства, використовуючи дані табл. 2.10.

Таблиця 2.10 – Визначення ступеня неплатоспроможності ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр.

Назва показника	Нормативна величина	Ступінь неплатоспроможності			Рік		
		поточ-ний	критич-ний	над-кри-тичний	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7	8
Показник поточної неплато-спроможності, млн грн	> 0	< 0	< 0	< 0	-3867,850	-8554,698	-14587,222
Коефіцієнт покриття, частка од.	1,0-1,5	> 1,5	< 1,5	< 1	1,558	1,193	1,127
Коефіцієнт забезпечення власними коштами, частка од.	0,1	> 0,1	< 0,1	< 0,1	0,281	0,129	0,098

Дані табл. 2.10 свідчать, що досліджуване підприємство на протязі аналізованого періоду мало нестійку динаміку ступеню неплатоспроможності, змінюючи своє значення від поточної неплатоспроможності у 2021 р. до критичної у 2023 р.

Крім того, здійснимо діагностику ймовірності банкрутства досліджуваного підприємства.

Для діагностики ймовірності банкрутства використовуються різні підходи, що передбачають застосування трендового аналізу численної системи критеріїв та ознак, обмеженого кола показників, інтегральних показників, рейтингових оцінок на базі ринкових критеріїв фінансової стійкості підприємств, факторних регресійних і дискримінант них моделей.

Проте жоден з методів не дає надійного результату і тому не може бути

застосований як універсальний. Тому доцільно відслідковувати динаміку ймовірності банкрутства з використанням таких методик:

– двофакторна модель Альтмана – полягає в моделюванні узагальненого показника Z, визначеного на основі коефіцієнтів, що визначаються додатково [53, с. 59]:

$$Z = -0,3877 – 1,0736 \cdot К_П + 0,0579 \cdot К_{АВТ}, \quad (2.6)$$

де Z – інтегральний показник рівня загрози банкрутства;

$К_П$ – коефіцієнт покриття;

$К_{АВТ}$ – коефіцієнт автономії (фінансової незалежності).

Для підприємств, у яких Z = 0, імовірність банкрутства становить 50%. Від'ємні значення Z свідчать про зменшення ймовірності банкрутства. Якщо Z > 0, імовірність банкрутства підприємства перевищує 50% і зростає зі збільшенням Z.

Оцінимо ймовірність банкрутства досліджуваного підприємства:

$Z_{2021\ р.} = -0,3877 – 1,0736 \cdot 1,558 + 0,0579 \cdot 0,496 = -0,3877 – 1,673 + 0,029 = -2,0317$;

$Z_{2022\ р.} = -0,3877 – 1,0736 \cdot 1,193 + 0,0579 \cdot 0,296 = -0,3877 – 1,281 + 0,017 = -1,6517$;

$Z_{2023\ р.} = -0,3877 – 1,0736 \cdot 1,127 + 0,0579 \cdot 0,208 = -0,3877 – 1,210 + 0,012 = -1,5857$.

Отже, ймовірність банкрутства у досліджуваного підприємства низька, однак, у динаміці збільшується.

Необхідно пам'ятати, що застосування цієї методики дає недостатньо об'єктивний результат при аналізі діяльності українських підприємств;

– модель Ліса [54, с. 347]:

$$Z_Л = 0,063\ К_1 + 0,092\ К_2 + 0,057\ К_3 + 0,001\ К_4, \quad (2.7)$$

де $К_1$ – відношення оборотних активів до суми всіх активів;

$К_2$ – відношення прибутку від реалізації до суми всіх активів;

$К_3$ – відношення загального прибутку до суми всіх активів;

$К_4$ – відношення власного капіталу до залученого капіталу.

Граничне значення $Z_Л = 0,037$. Якщо $Z_Л < 0,037$, підприємству загрожує банкрутство; якщо $Z_Л > 0,037$, це свідчить про стабільний фінансовий стан.

Розрахуємо відповідні коефіцієнти:

$К_{1\ 2021\ р.} = 6081494,50 : 8668272,50 = 0,702;$

$К_{1\ 2022\ р.} = 10245213,50 : 12673325,00 = 0,808;$

$К_{1\ 2023\ р.} = 16472625,00 : 18752073,50 = 0,878;$

$К_{2\ 2021\ р.} = 3691474,00 : 8668272,50 = 0,426;$

$К_{2\ 2022\ р.} = -258719,00 : 12673325,00 = -0,020;$

$К_{2\ 2023\ р.} = 536936,00 : 18752073,50 = 0,029;$

$К_{3\ 2021\ р.} = 2997541,00 : 8668272,50 = 0,346;$

$К_{3\ 2022\ р.} = -249382,00 : 12673325,00 = -0,019;$

$К_{3\ 2023\ р.} = 399841,00 : 18752073,50 = 0,021;$

$К_{4\ 2021\ р.} = 4296446,00 : 4371826,50 = 0,983;$

$К_{4\ 2022\ р.} = 3748250,50 : 8925074,50 = 0,419;$

$К_{4\ 2023\ р.} = 3894949,50 : 14857124,00 = 0,262.$

Занесемо результат розрахунку показників у модель Ліса:

$Z_{Л2021\ р.} = 0,063 \cdot 0,702 + 0,092 \cdot 0,426 + 0,057 \cdot 0,346 + 0,001 \cdot 0,983 = 0,044 + 0,039 + 0,019 + 0,001 = 0,103;$

$Z_{Л2022\ р.} = 0,063 \cdot 0,808 + 0,092 \cdot (-0,020) + 0,057 \cdot (-0,019) + 0,001 \cdot 0,419 = 0,051 - 0,002 - 0,001 + 0,0004 = 0,048;$

$Z_{Л2023\ р.} = 0,063 \cdot 0,878 + 0,092 \cdot 0,029 + 0,057 \cdot 0,021 + 0,001 \cdot 0,262 = 0,055 + 0,003 + 0,001 + 0,0002 = 0,059.$

Величини показника у 2021-2023 рр. свідчать, що для ПрАТ «Запоріжкокс» не існує ймовірності банкрутства;

– модель А.В. Матвійчука (2005 рік) [55, с. 34]:

$Z_м=0,033X_1+0,0268X_2+0,045X_3+0,018X_4+0,004X_5+0,015X_6+0,702X_7$, (2.8)

де X_1 – коефіцієнт мобільності активів;

X_2 – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості;

X_3 – коефіцієнт оборотності власного капіталу;

X_4 – коефіцієнт окупності активів;

X_5 – коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами;

X_6 – концентрації залученого капіталу;

X_7 – коефіцієнт покриття боргів власним капіталом.

Якщо $Z < 1,104$ – виникає ймовірність фінансової кризи, яка зі зменшенням показника збільшується; $Z > 1,104$ – фінансовий стан задовільний і низька ймовірність банкрутства.

Розрахуємо показник для 2021-2023 рр.:

$Z_{м2021\ р.} = 0,033 \cdot 2,35 + 0,0268 \cdot 3,31 + 0,045 \cdot 3,01 + 0,018 \cdot 1,492 + 0,004 \cdot 4,808 + 0,015 \cdot 0,501 + 0,702 \cdot 1,017 = 0,078 + 0,089 + 0,135 + 0,038 + 0,019 + 0,008 + 0,714 = 1,069;$

$Z_{м2022\ р.} = 0,033 \cdot 4,22 + 0,0268 \cdot 1,84 + 0,045 \cdot 4,22 + 0,018 \cdot 1,247 + 0,004 \cdot 2,288 + 0,015 \cdot 0,704 + 0,702 \cdot 2,381 = 0,139 + 0,049 + 0,190 + 0,028 + 0,009 + 0,011 + 1,671 = 2,092;$

$Z_{м2023\ р.} = 0,033 \cdot 7,23 + 0,0268 \cdot 1,09 + 0,045 \cdot 4,07 + 0,018 \cdot 0,846 + 0,004 \cdot 2,427 + 0,015 \cdot 0,79 + 0,702 \cdot 3,816 = 0,239 + 0,029 + 0,183 + 0,017 + 0,010 + 0,012 + 2,679 = 3,167.$

За моделлю А.В. Матвійчука у 2021 р. у підприємства існувала ймовірність фінансової кризи, але вже у 2022-2023 рр. фінансовий стан задовільний і низька ймовірність банкрутства.

Крім визначення ймовірності банкрутства оцінимо також рівень фінансової безпеки підприємства, використовуючи методику, що наведена у роботі В.Л. Ортинського, І.С. Керницького, З.Б. Живко [56]. Методика передбачає такі показники [56, с. 33]:

±Ес – нестача або надлишок власних оборотних коштів, необхідних для формування запасів і покриття витрат, пов'язаних з господарською діяльністю підприємства, розраховують за формулою:

$$\pm Ec = Ec - Z(ф.№1\sum(стр.1100 - стр.1104)), \quad (2.9)$$

де Ес – власні оборотні кошти підприємства, тис. грн;

Z – запаси (виробничі запаси + незавершене виробництво + готова продукція), тис. грн;

±Ет – нестача або надлишок власних оборотних коштів, а також середньо- та довгострокових кредитів, що розраховують за формулою:

$$\pm Em = (Ec + Km(ф.№1(стр.1595)) - Z, \quad (2.10)$$

де Кт – величина середньо- та довгострокових кредитів, тис. грн;

±Еп – нестача або надлишок загального обсягу оборотних коштів (враховуючи й короткострокові кредити), що розраховують за формулою:

$$\pm En = (Ec + Km(ф.№1(стр.1595)) + Kt(ф.№1(стр.1695))) - Z, \quad (2.11)$$

де Кt – короткострокові кредити, тис. грн.

В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко [56, с. 33-34] «залежно від величини оцінюваних показників виділяють 5 областей фінансової стійкості:

– абсолютна фінансова стійкість і абсолютна безпека, коли підприємству достатньо власних коштів (джерел) для формування запасів і покриття витрат: $\pm Ec \geq 0$; $\pm Em \geq 0$; $\pm En \geq 0$;

– нормальна фінансова стійкість і нормальний рівень безпеки, коли підприємство обходиться власними джерелами формування запасів і покриття витрат: $\pm Ec \approx 0$; $\pm Em \approx 0$; $\pm En \approx 0$;

– нестабільна фінансова стійкість і нестабільний рівень фінансової безпеки, коли підприємству недостатньо власних оборотних коштів, нестача

яких компенсується середньо- та короткостроковими кредитами: ±Ес < 0; ±Em ≥ 0; ±En ≥ 0;

– критичний фінансовий стан та критичний рівень фінансової безпеки, коли підприємству недостатньо власних оборотних коштів і воно залучає короткострокові кредити (крім середньо- та довгострокових): ±Ес < 0; ±Em < 0; ±En ≥ 0;

– кризове фінансове становище та кризовий рівень фінансової безпеки, підприємству не вистачає ні власних, ні позикових коштів, і воно перебуває на стадії банкрутства: ±Ес < 0; ±Em < 0; ±En < 0».

Виконаємо оцінку рівня фінансової безпеки підприємства ПрАТ «Запоріжкокс» за наведеними показниками:

±Ес – нестача або надлишок власних оборотних коштів, необхідних для формування запасів і покриття витрат, пов'язаних з господарською діяльністю підприємства:

$\pm Ec_{2021\ р.}$ = 2177490,50 – 405093,00 = 1772397,50 тис. грн;

$\pm Ec_{2022\ р.}$ = 1657222,00 – 668626,50 = 988595,50 тис. грн;

$\pm Ec_{2023\ р.}$ = 1849889,50 – 754446,00 = 1095443,50 тис. грн.

±Em – нестача або надлишок власних оборотних коштів, а також середньо- та довгострокових кредитів;

$\pm Em_{2021\ р.}$ = 2177490,50 – 405093,00 + 467822,50 = 2240220,00 тис. грн;

$\pm Em_{2022\ р.}$ = 1657222,00 – 668626,50 + 337083,00 = 1325678,50 тис. грн;

$\pm Em_{2023\ р.}$ = 1849889,50 – 754446,00 + 234388,50 = 1329832,00 тис. грн.

±En – нестача або надлишок загального обсягу оборотних коштів:

$\pm En_{2021\ р.}$ = 2240220,00 + 3904004,00 = 6144224,00 тис. грн;

$\pm En_{2022\ р.}$ = 1325678,50 + 8587991,50 = 9913670,00 тис. грн;

$\pm En_{2023\ р.}$ = 1329832,00 + 14622735,50 = 15952567,50 тис. грн.

Так, на протязі 2021-2023 рр. у підприємства достатньо власних коштів (джерел) для формування запасів і покриття витрат (±Ес ≥ 0, ±Em ≥ 0, ±En ≥ 0). Такий стан характерний для абсолютної фінансової стійкості та абсолютної безпеки.

Таким чином, оцінка рівня фінансової безпеки показала, що для досліджуваного підприємства у 2021-2023 рр. характерна фінансова безпека. За моделлю А.В. Матвійчука у 2021 р. у підприємства існувала ймовірність фінансової кризи, але вже у 2022-2023 рр. фінансовий стан задовільний і низька ймовірність банкрутства.

Однак оцінка поточної платоспроможності показала поточну неплатоспроможність підприємства ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр.

У зв’язку з цим, необхідно визначити чинники, які обумовлюють платоспроможність підприємства. До таких чинників варто віднести: розміри короткострокової заборгованості; структуру поточних боргів; надійність та платоспроможність кредиторів; напрями використання залучених чи позичених коштів; структуру оборотного капіталу підприємства; вид діяльності підприємства та тривалість виробничого циклу; наявність дебіторської заборгованості (термін виникнення та погашення); наявність розроблених заходів комплексного управління оборотними активами; наявність браку; наявність розроблених схем розрахунків з покупцями та постачальниками; збутову політику підприємства.

Крім того, для відновлення платоспроможності підприємству потрібно розпоряджатися залученими коштами так, щоб у майбутньому не тільки забезпечувати зворотність і збереження грошей, а й одержувати додатковий прибуток і забезпечувати ліквідність активів у цілому. Завдяки залученому капіталу підприємства досягається інтенсивний шлях економічного розвитку та відбувається забезпечення фінансової безпеки підприємства як основи стійкості та стабільності господарюючого суб’єкта. Доцільним є зменшення поточних витрат, а також випередження темпів росту обсягу реалізації продукції над темпами росту витрат.

Висновки до розділу 2

Приватне акціонерне товариство Запоріжкокс» (ПрАТ «Запоріжкокс») є одним з найбільших коксохімічних підприємств в Україні. Виробляє близько 10% всього коксу, що виробляють в Україні, (кокс складає 86,07% від обсягу товарної продукції заводу) і перебуває в переліку заводів, що мають стратегічне значення для економіки. Починаючи з 2015 р. підприємство функціонує в складі компанії «Метінвест».

Оцінка показників фінансової звітності підприємства показала, що у 2021-2022 рр. на підприємстві відбулося зростання валюти балансу з 8668272,50 тис. грн до 12673325,00 тис. грн на 4005052,50 тис. грн, або на 46,20%, а у 2022-2023 рр. зростання склало 6078748,50 тис. грн, або 47,96%. Найбільшу частку у структурі активів підприємства займали оборотні активи. Так, у 2021 р. частка оборотних активів складала 70,16%, у 2022 р. – 80,84%, а у 2023 р. – 87,84%. Прослідковувалася тенденція до зростання частки оборотних активів у структурі балансу.

Вартість власного капіталу за аналізований період мала нестійку динаміку, так, у 2021-2022 рр. вартість зменшилася на 548195,50 тис. грн (або на 12,763%), а у 2022-2023 рр. – збільшилася на 146699,00 тис. грн (або на 3,91%), при цьому поточні зобов'язання у 2021-2022 рр. збільшилися на 4683987,50 тис. грн (або на 119,98%), а у 2022-2023 рр. – збільшилися на 6034744,00 тис. грн (або на 70,27%). Найбільшу частку у структурі пасивів підприємства займали поточні зобов'язання і забезпечення (у 2022 р. – 67,76%, у 2023 р. – 77,97%), величина яких зростала в динаміці.

Чистий доход від реалізації продукції у 2021-2022 рр. зріс на 22,19%, а у 2022-2023 рр. – на 0,41%. При цьому у 2021-2022 рр. величина собівартості реалізованої продукції збільшилася на 57,20%, а у 2022-2023 рр. – на 2,11%. Крім того, темп росту собівартості продукції був більше, ніж темп росту чистого доходу від реалізації продукції, тому валовий прибуток скоротився у 2021-2022 рр. на 60,50%, а у 2022-2023 рр. – на 15,52%.

Нестійка динаміка в отриманні чистого прибутку підприємства негативно характеризує ситуацію. Це пов'язано зі складними умовами функціонування підприємства у 2022 р., а також підвищенням розміру інших операційних витрат. Однак у 2023 р. підприємство отримало чистий прибуток, що говорить про оздоровлення роботи підприємства та підвищення його ефективності.

Проаналізовано показники фінансового стану підприємства.

Величини показників оборотності активів та пасивів мали нестійку динаміку у 2021-2023 рр., що говорить про невисоку ділову активність досліджуваного підприємства. Величини показників ділової активності (ресурсовіддача, оборотність капіталу, трансформація активів) у 2021-2023 рр. свідчать про недостатню ефективність використання ресурсів підприємства, що потребує додаткових дій щодо підвищення ділової активності підприємства.

У підприємства є власні оборотні кошти, однак, їх динаміка впродовж аналізованого періоду нестійка, у 2022 р. величина скоротилася на 23,89%, а у 2023 р., навпаки, збільшилася на 11,63%. За іншими показниками спостерігалася негативна тенденція щодо фінансової стійкості. Так, величина коефіцієнту фінансової незалежності знизилася за аналізований період, а, відповідно, коефіцієнт фінансової залежності збільшився. Також спостерігалося зниження величин коефіцієнта фінансової стабільності та коефіцієнта фінансової стійкості, що є негативною тенденцією і демонструє збільшення фінансової залежності підприємства в аналізованому періоді, однак, темп зниження величин цих показників у 2023 р. менше, ніж у 2022 р. у порівнянні з 2021 р.

В цілому стан підприємства неможна вважати достатньо фінансово стійким.

Величина коефіцієнту поточної ліквідності за аналізований період відповідала нормативу, однак, мала негативну динаміку. Динаміка інших показників також негативна, хоча у 2023 р. темп зниження менший, ніж у 2022 р. При цьому коефіцієнт швидкої ліквідності у продовж аналізованого періоду відповідав нормативу, тобто підприємство могло достатньо швидко забезпечувати покриття короткострокової заборгованості. Однак коефіцієнт

абсолютної ліквідності у 2021-2023 рр. не відповідав зазначеному нормативу, тобто підприємство не могло негайно розраховуватися зі своїми кредиторами.

Таким чином, оцінка фінансового стану ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр. показала недостатньо стабільний його фінансовий стан, виробничо-господарська діяльність підприємства знаходилася у нестабільному становищі – занадто уповільнена, однак у 2021 р. та у 2023 р. – рентабельна. Стан підприємства можна вважати фінансово стійким і ліквідним. У свою чергу, така ситуація викликає необхідність прийняття дій щодо збільшення швидкості обігу активів, більш раціонального розміщення активів.

Крім того, досліджуване підприємство на протязі аналізованого періоду мало нестійку динаміку ступеню неплатоспроможності, змінюючи своє значення від поточної неплатоспроможності у 2021 р. до критичної у 2023 р.

Також здійснено діагностику ймовірності банкрутства підприємства. У 2021 р. у підприємства існувала ймовірність фінансової кризи, але вже у 2022-2023 рр. фінансовий стан був задовільний і низька ймовірність банкрутства. Також за моделлю А.В. Матвійчука у 2021 р. у підприємства існувала ймовірність фінансової кризи, але вже у 2022-2023 рр. фінансовий стан був задовільний і низька ймовірність банкрутства. Крім того, оцінка рівня фінансової безпеки показала, що для підприємства у 2021-2023 рр. характерна фінансова безпека. Однак, оцінка поточної платоспроможності показала поточну неплатоспроможність підприємства ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр.

Для відновлення платоспроможності підприємства необхідно розпоряджатися залученими коштами так, щоб у майбутньому не тільки забезпечувати зворотність і збереження грошей, а й одержувати додатковий прибуток і забезпечувати ліквідність активів у цілому.

3 ПІДВИЩЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ТА РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Шляхи відновлення платоспроможності задля забезпечення фінансової безпеки підприємства

Важливим завданням організації роботи підприємства є забезпечення його фінансової безпеки. Здатність підприємства стабільно розвиватися та здійснювати господарську діяльність визначається міцністю його фінансового стану, ефективністю фінансової діяльності, а також стійкістю до впливу будь-яких негативних факторів, що в цілому характеризують рівень його фінансової захищеності.

Забезпечення фінансової безпеки підприємства передбачає вжиття таких заходів [58]:

– максимізація величини прибутку;

– підвищення рівня рентабельності його активів та власного капіталу;

– достатність фінансових ресурсів на всіх етапах економічного розвитку;

– фінансова стійкість та стабільність;

– безпека операційної, фінансової та інвестиційної діяльності;

– позитивний імідж.

Фінансова безпека підприємства повинна забезпечуватися за рахунок: протистояння загрозам економічній безпеці підприємства; досягнення високої конкурентоспроможності підприємства; досягнення фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності підприємства, а також за рахунок якості формування та використання ресурсного потенціалу.

У свою чергу, стабілізація фінансового стану та відновлення платоспроможності будь-якого підприємства передбачає розробку відповідної стратегії. До етапів розробки такої стратегії відносять:

– створення інформаційної бази для ретроспективної оцінки дій, вжитих у цьому напрямку;

– визначення нагальних фінансових проблем і стратегічної мети;

– моніторинг впливу факторів зовнішнього середовища на прогнозний рівень фінансової рівноваги;

– створення альтернативних прогнозних варіантів забезпечення фінансової стабільності;

– створення системи критеріїв для оптимізації зазначеної стратегії;

– оцінка прогнозних варіантів і вибір оптимального з них;

– впровадження системи заходів щодо реалізації обраного варіанта стратегії, контроль за виконанням стратегії.

Найбільш поширеною й економічно обґрунтованою стратегією відновлення платоспроможності підприємства є стратегія диверсифікації джерел фінансування, що підвищує гнучкість підприємства у мінливому економічному середовищі. У зв'язку з цим, у світовій практиці визначилися такі основні шляхи оптимізації структури капіталу [60]:

– метод оптимізації структури капіталу за критерієм максимізації рівня прогнозованої фінансової рентабельності. Цей метод ґрунтується на багатоваріантних розрахунках рівня фінансової рентабельності при різній структурі капіталу. Остання відображається через такий показник, як ефект фінансового важеля (левериджу).

Фінансовий леверидж – це використання підприємством позикового капіталу, яке впливає на зміну дохідності власного капіталу і дає йому можливість одержати додатковий прибуток на власний капітал. Фінансовий леверидж – це стратегічна характеристика економічного потенціалу підприємства.

Ефект фінансового левериджу може бути як додатною величиною, так і від'ємною. Крім того, цей ефект виникає завдяки використанню не лише платного кредиту, але і безоплатних позикових ресурсів

(кредиторської заборгованості). Чим вищою є частка останніх в загальній сумі позикових коштів, тим вищим є значення ефекту фінансового левериджу.

Позитивний ефект фінансового левериджу виникає у тих випадках, коли позиковий капітал, який отримано під фіксований відсоток, використовується підприємством у процесі діяльності таким чином, що приносить більш високий прибуток, ніж фінансові витрати, тобто дохідність сукупного капіталу вища за середньозважену ціну позикових ресурсів.

Вивчення методик оцінки ефекту фінансового левериджу дає змогу сказати, що знання механізму впливу позикового капіталу на рівень прибутковості власного капіталу і рівень фінансового ризику дозволяє цілеспрямовано управляти як вартістю, так і структурою капіталу підприємства;

– метод оптимізації структури капіталу за критерієм мінімізації вартості. Метод ґрунтується на попередній оцінці власного та позикового капіталів за різних умов їх формування, обслуговування та здійснення багатоваріантних розрахунків середньозваженої вартості капіталу і, таким чином, пошуку найбільш реальної ринкової вартості підприємства.

За кордоном даний метод підлягає значній критиці. Вважається, що ціна капіталу не залежить від його структури, і тому її неможливо оптимізувати. За даною концепцією ціна капіталу завжди буде вирівнюватися шляхом перерозподілу ресурсів, які отримують підприємства від фізичних осіб через операції на фондовому ринку. При цьому мають бути дотримані наступні вимоги: наявний ефективний ринок, однаковий розмір відсотків для фізичних та юридичних осіб, можливість ідентифікації підприємства за однаковими ступенями ризику. Дотримання даних обмежень у вітчизняній практиці є поки що неможливим;

– метод оптимізації структури капіталу за критерієм фінансових ризиків. Він пов’язаний із процесом диференційованого вибору джерел фінансування різних складових частин активів підприємства: необоротний актив, оборотний актив (з поділом на постійну та змінну частини).

В основі кожного з наведених методів лежить лише один конкретний показник. З урахуванням сучасних підходів до оптимізації структури капіталу підприємств доцільно проводити комплексні заходи щодо оптимізації, які містять збалансування декількох критеріїв.

Фахівці вважають, що найбільш доцільним щодо досягнення оптимальності співвідношення структурних елементів капіталу підприємства може бути метод, який ґрунтується на одночасній максимізації зростання рентабельності власного капіталу та мінімізації середньозваженої вартості капіталу, тому необхідно розрахувати таку структуру капіталу, при якій середньозважена вартість капіталу та величина фінансового левериджу будуть найбільш оптимальними.

Так, метод оптимізації цільової структури капіталу за критерієм максимізації рівня прогнозованої фінансової рентабельності (рентабельності власного капіталу) дає можливість знайти лише оптимальну величину ефекту фінансового важеля. Якщо використовувати тільки його, то другий аспект достатності власних коштів для нормального функціонування підприємства – його платоспроможність – може бути недопустимо заниженим. Тобто оптимально великий рівень ефекту фінансового важеля визначає зростання рентабельності власного капіталу і в той же час, як правило, призводить до погіршення фінансового стану підприємства. А саме – до порушення умов платоспроможності та, як наслідок, до нестачі власних грошових коштів у підприємства.

Формування оптимальної структури капіталу за критерієм мінімізації його вартості також може призвести до втрати підприємством своєї фінансової стійкості. Адже, як правило, вартість капіталу підприємства є вищою, ніж позикового, і звичайно, політика формування фінансових ресурсів буде акцентована переважно на використання залучених коштів.

Але загальна рекомендація більшості науковців зводиться до того, що 100%-ий позиковий капітал і виключно власне фінансування є неоптимальними стратегіями управління, тому необхідно розрахувати таку структуру

капіталу, при якій середньозважена вартість капіталу та величина фінансового левериджу будуть найоптимальнішими.

Крім того, для відновлення платоспроможності підприємства важливими є заходи, що пов'язані з використанням внутрішніх механізмів фінансової стабілізації.

Оперативний механізм фінансової стабілізації являє собою систему заходів, спрямовану, з одного боку, на зменшення розміру поточних зовнішніх і внутрішніх фінансових зобов'язань підприємства в короткостроковому періоді, а з іншого боку, – на збільшення суми грошових активів, що забезпечують термінове погашення цих зобов'язань. Принцип «відсікання зайвого», що лежить в основі цього механізму, визначає необхідність скорочення розмірів як поточних потреб, так і окремих видів активів (з метою їх термінової конверсії в грошову форму) [61, с. 101].

Вибір відповідного напрямку оперативного механізму фінансової стабілізації диктується характером реальної неплатоспроможності підприємства, індикатором якої служить коефіцієнт чистої поточної платоспроможності. Він вимагає додаткового коригування як складу оборотних активів, так і складу короткострокових фінансових зобов'язань.

Зі складу оборотних активів виключається неліквідна (у короткостроковому періоді) частина [61, с. 103]:

– безнадійна дебіторська заборгованість;

– неліквідні запаси товарно-матеріальних цінностей.

Зі складу короткострокових фінансових зобов'язань виключається наступна внутрішня їх частина, що може бути перенесена на період завершення фінансової стабілізації:

– розрахунки по нарахованим дивідендам і відсоткам, що підлягають виплаті;

– розрахунки з дочірніми господарюючими суб'єктами (філіями) [61, с. 103].

З урахуванням внесення цих коректив коефіцієнт чистої поточної

платоспроможності визначають за формулою:

$$КЧПП = \frac{ОА - ОАн}{КФО - КФОво}, \quad (3.1)$$

де КЧПП – коефіцієнт чистої поточної платоспроможності підприємства;

ОА – сума всіх оборотних активів підприємства;

ОАн – сума неліквідних (у короткостроковому періоді) оборотних активів підприємства;

КФО – сума всіх короткострокових (поточних) фінансових зобов'язань підприємства;

КФОво – сума внутрішніх короткострокових (поточних) фінансових зобов'язань підприємства, що може бути відкладена до завершення його фінансової стабілізації.

Якщо КЧПП > 1, то напрямками оперативного механізму фінансової стабілізації підприємства є забезпечення прискорення ліквідності оборотних активів.

Якщо КЧПП < 1, то напрямками оперативного механізму фінансової стабілізації підприємства є забезпечення прискорення часткового дезінвестування необоротних активів.

Дезінвестування – вилучення частки інвестованого капіталу шляхом продажу активів або недостатність інвестування основних засобів підприємства, що характеризується негативним значенням показника чистих інвестицій [62].

Прискорене часткове дезінвестування необоротних активів, що забезпечує зростання позитивного грошового потоку в короткостроковому періоді, досягається за рахунок таких основних заходів [63, с. 163]: - реалізація високоліквідної частини довгострокових фінансових інструментів інвестиційного портфеля; - проведення операцій зворотного лізингу, в процесі якого раніше придбані у власність основні засоби продаються лізингодавцю з одночасним оформленням договору їх фінансового лізингу; - оренда обладнання (що в докризовому періоді планували придбати з метою оновлення основних

засобів) тощо.

Розрахуємо коефіцієнт чистої поточної платоспроможності для досліджуваного підприємства у 2021-2023 рр.:

$КЧПП_{2021\ р.}$ = (6081494,50 – 0) / (3904004,00 – 0) = 0,152;

$КЧПП_{2022\ р.}$ = (10245213,50 – 0) / (8587991,50 – 0) = 0,119;

$КЧПП_{2023\ р.}$ = (16472625,00 – 0) / (14622735,50 – 0) = 1,127.

Таким чином, за розрахунками коефіцієнту чистої поточної платоспроможності ПрАТ «Запоріжкокс», у 2021-2022 рр. напрямками оперативного механізму фінансової стабілізації підприємства повинно було бути забезпечення прискорення часткового дезінвестування необоротних активів.

Однак у 2023 р. коефіцієнт чистої поточної платоспроможності досліджуваного підприємства перевищує 1, тому напрямками оперативного механізму фінансової стабілізації підприємства може бути забезпечення прискорення ліквідності оборотних активів.

Тому у короткостроковому періоді рекомендується вирішення таких тактичних задач:

– збільшення обсягу реалізації продукції і відповідно прибутку від реалізації продукції;

– збалансування руху коштів.

Ретельно спланована робота у сфері маркетингу дозволить підприємству відкрити таку можливість, як поліпшення позицій на ринку збуту продукції.

У свою чергу, у довгостроковій перспективі необхідно вирішити такі завдання стратегічної спрямованості:

– підвищення конкурентоспроможності підприємства;

– ефективне вкладення власних і позикових коштів;

– зниження ризику втрати платоспроможності в довгостроковому періоді;

– за можливістю збільшення обсягів діяльності й освоєння нових ринків збуту продукції.

З метою забезпечення постійної платоспроможності підприємства, збільшення прибутковості діяльності можливо досягти такими способами:

А) скорочення витрат на виробництво та реалізацію продукції:

1) скорочення змінних витрат: проведення переговорів з постачальниками товарно-матеріальних цінностей на предмет зменшення їх загальної вартості через систему знижок; отримання товарних кредитів, відстрочки платежів;

2) скорочення постійних витрат: за рахунок зниження адміністративних витрат. Також необхідно провести аналіз методів нарахування амортизації і обрати оптимальний метод з урахуванням складних умов функціонування;

Б) зростання обсягу виробництва та реалізації продукції: для цього необхідно визначити нові ринки збуту й укласти угоди з новими торговими партнерами;

В) підвищення цін: слід врахувати платоспроможність покупців, попит на продукцію.

Іншим напрямком досягнення прибутковості у короткостроковому періоді є прискорення оборотності та ефективне використання оборотних і необоротних активів. Підвищення ефективності використання оборотних коштів пропонують здійснювати таким чином:

– скорочення запасів товарно-матеріальних цінностей: досягти цього можливо через синхронізацію обсягів виробництва та продажу продукції;

– визначення надійності покупців продукції;

– підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю (для зменшення втрат від відволікання оборотних коштів у дебіторську заборгованість необхідно: - організувати, координувати та контролювати процес повернення боргових зобов’язань; - переглянути кредитну політику відносно покупців продукції; - контролювати розрахункові операції за сумнівною, простроченою заборгованістю; - забезпечити своєчасну інкасацію боргу; - провести реструктуризацію дебіторської заборгованості).

Збільшення ефективності управління необоротними активами можливо досягти з використанням таких заходи: - реалізація обладнання, яке не використовується у виробничому процесі; - оренда обладнання замість купівлі; - вибір оптимального методу нарахування амортизаційних відрахувань, який дозволив би скоротити витрати підприємства і зменшити розмір оподаткування прибутку; - реалізація нематеріальних активів, що не використовуються.

3.2 Обґрунтування заходів підвищення платоспроможності та фінансової безпеки підприємства

Підвищення фінансової безпеки ПрАТ «Запоріжкокс» можливо шляхом забезпечення платоспроможності підприємства такими способами:

– прискорення оборотності й ефективності використання оборотних активів шляхом управління дебіторською заборгованістю (координація та контроль процесу повернення боргових зобов'язань);

– підвищення ефективності управління необоротними активами (реалізація обладнання та нематеріальних активів, що не використовуються);

– зростання величини прибутку від реалізації продукції за рахунок збільшення обсягу реалізації продукції (укладення угод з новими споживачами).

Нажаль укладання нових договорів зі споживачами на плановий період у даний час не представляється можливим, тому основний акцент робимо на два перших шляха забезпечення платоспроможності досліджуваного підприємства.

Щодо управління дебіторською заборгованістю, пропонуємо жорсткий контроль процесу повернення дебіторської заборгованості. Так, активна робота зі споживачами щодо повернення боргів дозволить скоротити дебіторську заборгованість у прогнозному періоді на -155500,00 тис. грн. У свою чергу зміниться розмір статей «Гроші та їх еквіваленти». Крім того, з'явиться можливість скоротити поточну кредиторську заборгованість за товари, роботи.

Прогнозний баланс ПрАТ «Запоріжкокс» подано в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Прогнозний баланс ПрАТ «Запоріжкокс», тис. грн

Назва статті	2023 р.	Прогнозний період	Абсолютна зміна
1	2	3	4
Актив			
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	360,50	565,50	205,00
первісна вартість	16379,50	16625,50	246,00
накопичена амортизація	16019,00	16060,00	41,00
Незавершені капітальні інвестиції	332871,50	332871,50	0,00
Основні засоби	1923033,00	1937533,00	14500,00
первісна вартість	3327683,50	3339214,00	11530,50
знос	1404650,50	1407620,00	2969,50
Інвестиційна нерухомість	0,00	0,00	0,00
Відстрочені податкові активи	23183,50	23183,50	0,00
Інші необоротні активи	0,00	0,00	0,00
Усього за розділом I	2279448,50	2294153,50	14705,00
II. Оборотні активи Запаси	761700,50	761700,50	0,00
Виробничі запаси	478898,50	478898,50	0,00
Незавершене виробництво	125116,50	125116,50	0,00
Готова продукція	150431,00	150431,00	0,00
Товари	7254,50	7254,50	0,00
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	15429446,50	15273946,50	-155500,00
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	11183,50	11183,50	0,00
з бюджетом	56881,00	56881,00	0,00
у тому числі з податку на прибуток	4120,00	4120,00	0,00
Інша поточна дебіторська заборгованість	90307,00	90307,00	0,00
Поточні фінансові інвестиції	0,00	0,00	0,00
Гроші та їх еквіваленти	35513,50	97013,50	61500,00
Готівка	0,00	0,00	0,00
Рахунки в банках	35513,50	97013,50	
Витрати майбутніх періодів	87593,00	87593,00	0,00
Інші оборотні активи	0,00	0,00	0,00
Усього за розділом II	16472625,00	16378625,00	-94000,00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	0,00	0,00	0,00
Баланс	18752073,50	18672778,50	-79295,00
Пасив			
I. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1193,00	1193,00	0,00

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4
Капітал у дооцінках	654275,00	668980,00	14705,00
Додатковий капітал	87771,00	87771,00	0,00
Емісійний дохід	0,00	0,00	0,00
Накопичені курсові різниці	0,00	0,00	0,00
Резервний капітал	12366,00	12366,00	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	3139344,50	3139344,50	0,00
Неоплачений капітал	0,00	0,00	0,00
Вилучений капітал	0,00	0,00	0,00
Усього за розділом I	3894949,50	3909654,50	14705,00
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов' язання	9733,50	9733,50	0,00
Пенсійні зобов'язання	215825,00	215825,00	0,00
Довгострокові кредити банків	0,00	0,00	0,00
Інші довгострокові зобов'язання	8830,00	8830,00	0,00
Довгострокові забезпечення	0,00	0,00	0,00
Страхові резерви	0,00	0,00	0,00
Усього за розділом II	234388,50	234388,50	0,00
Ш. Поточні зобов'язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	0,00	0,00	0,00
Векселі видані	0,00	0,00	0,00
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	3989,00	3989,00	0,00
товари, роботи, послуги	12117060,50	12027060,50	-90000,00
розрахунками з бюджетом	42593,00	38593,00	-4000,00
у тому числі з податку на прибуток	35801,50	31801,50	-4000,00
розрахунками зі страхування	2270,00	2270,00	0,00
розрахунками з оплати праці	8295,50	8295,50	0,00
за одержаними авансами	4446,00	4446,00	0,00
за розрахунками з учасниками	1727900,00	1727900,00	0,00
Поточні забезпечення	22831,50	22831,50	0,00
Доходи майбутніх періодів	0,00	0,00	0,00
Інші поточні зобов'язання	693350,00	693350,00	0,00
Усього за розділом III	14622735,50	14528735,50	-94000,00
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	0,00	0,00	0,00
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	0,00	0,00	0,00
Баланс	18752073,50	18672778,50	-79295,00

На основі даних прогнозного балансу розрахуємо показники платоспроможності (ліквідності) ПрАТ «Запоріжкокс» та представимо у табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Порівняльні показники платоспроможності (ліквідності) ПрАТ «Запоріжкокс» у 2023 р. та прогнозному періоді

Назва показника	Формула розрахунку	Норма-тив	2023 рік	Прогноз-ний період	Відносна зміна, %
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт ліквідності поточної (покриття), частка од.	*поточні активи / поточні зобов'язання*	1,0–1,5	1,127	1,128	0,09
Коефіцієнт ліквідності швидкої, частка од.	*(поточні активи – запаси) / поточні зобов'язання*	≥ 1	1,074	1,080	0,56
Коефіцієнт ліквідності абсолютної, частка од.	*грошові кошти / поточні зобов'язання*	0,20–0,35	0,002	0,010	400,00

Дані табл. 3.2 свідчать, що величини коефіцієнтів поточної та швидкої ліквідності відповідають нормативним значенням і мають позитивну динаміку. Коефіцієнт абсолютної ліквідності поки не відповідає нормативному значенню, однак має позитивну динаміку.

Наочно динаміка показників платоспроможності (ліквідності) ПрАТ «Запоріжкокс» подано на рис. 3.1.

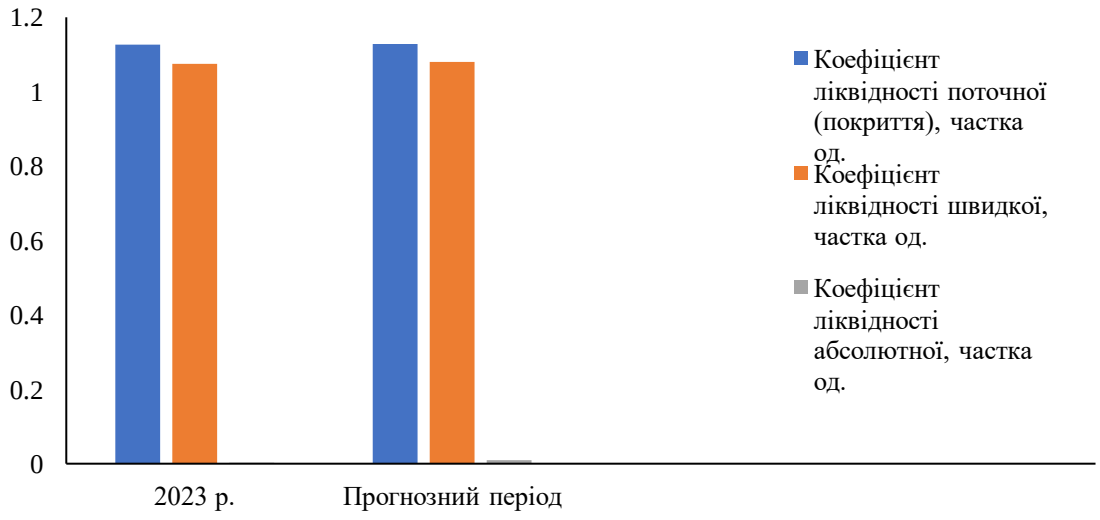

Рисунок 3.1 – Діаграма зміни показників платоспроможності (ліквідності) ПрАТ «Запоріжкокс»

Крім того, розрахуємо показник поточної неплатоспроможності підприємства у прогнозному періоді за формулою (2.1):

$Пп_{пр.п.}$ = 0 + 0 + 97013,50 – 14528735,50 = -14431722,00 тис. грн.

Від'ємний результат свідчить про поточну неплатоспроможність підприємства, однак, порівнюючи цю величину з величиною поточної неплатоспроможності у 2023 р. (-14587222,00 тис. грн), ми можемо говорити про позитивну тенденцію.

Також розрахуємо коефіцієнт забезпечення власними коштами за формулою (2.3):

$Кзвк_{пр.п.}$ = (3909654,50 – 2294153,50) : 16378625,00 = 0,100.

Для досліджуваного підприємства величина коефіцієнта співпадає з нормальним значенням (0,1), тобто наявні оборотні активи підприємства можуть покриватися власними та прирівняними до них джерелами.

Крім того, спостерігається позитивна динаміка, оскільки у 2023 р. величина коефіцієнту забезпечення власними коштами складала 0,098.

Також розрахуємо коефіцієнт відновлення платоспроможності за формулою (2.4):

$Квп_{2023\text{-}пр.р.}$ = (1,128 + 6 / 12 (1,128 – 1,127)) / 1,5 = 1,129.

Отже, підприємство має можливість протягом 6 місяців підтримувати платоспроможність.

З метою виявлення тенденції формування незадовільної структури балансу підприємства розрахуємо коефіцієнт Бівера за формулою (2.5):

$К_{Бпр.п.}$ = (399841,00 + 1407620,00) : (234388,50 + 14528735,50) = 0,123.

Хоча у прогнозному періоді $К_Б$<0,17 (менш, ніж нормативна величина), помітна позитивна динаміка у порівнянні з аналізованим 2023 р.

Крім того, здійснимо діагностику ймовірності банкрутства досліджуваного підприємства у прогнозному періоді. Для цього скористаємося двома методиками:

– розрахунок ймовірності банкрутства за двофакторної моделі Альтмана, для чого скористаємося формулою (2.6):

$Z_{пр.п.}$ = -0,3877 – 1,0736 · 1,128 + 0,0579 · 0,209 = -0,3877 – 1,15 + 0,04 = -1,5866.

Отже, від'ємне значення Z свідчать про низьку ймовірність банкрутства досліджуваного підприємства, крім того, у порівнянні з 2023 р. спостерігається позитивна динаміка;

– розрахунок ймовірності банкрутства за моделлю А.В. Матвійчука, для чого скористаємося формулою (2.8):

$Z_{M2023\ р.}$ = 0,033 · 7,13 + 0,0268 · 1,09 + 0,045 · 4,06 + 0,018 · 0,85 + 0,004 · 2,12 + 0,015 · 0,79 + 0,702 · 3,776 = 0,23529 + 0,02921 + 0,18270 + 0,01530 + 0,00848 + 0,01185 + 2,65075 = 3,13358.

Розрахунок свідчить, що у прогнозному періоді у ПрАТ «Запоріжкокс» низька ймовірність банкрутства.

Оцінимо також рівень фінансової безпеки ПрАТ «Запоріжкокс» у прогнозному періоді за методикою, що наведена у розділі 2:

– ±Ес – нестача або надлишок власних оборотних коштів, необхідних для формування запасів і покриття витрат, пов'язаних з господарською діяльністю підприємства: $±Ес_{пр.п.}$ = 1849889,50 тис. грн – 754446,00 тис. грн = 1095443,50 тис. грн.

– ±Em – нестача або надлишок власних оборотних коштів, а також середньо- та довгострокових кредитів: $±Em_{пр.п.}$ = 1095443,50 тис. грн + 234388,50 тис. грн = 1329832,00 тис. грн.

– ±En – нестача або надлишок загального обсягу оборотних коштів: $±En_{пр.п.}$ = 1329832,00 тис. грн + 14528735,50 тис. грн = 15858567,50 тис. грн.

За результатами розрахунків, у прогнозному періоді у досліджуваного підприємства достатньо власних коштів (джерел) для формування запасів і покриття витрат (±Ес ≥ 0, ±Em ≥ 0, ±En ≥ 0), тобто такий стан характерний для абсолютної безпеки.

Таким чином, оцінка показників платоспроможності підприємства та рівня фінансової безпеки у прогнозному періоді показала, що для досліджуваного підприємства існує реальна можливість покращити фінансовий стан та зміцнити фінансову безпеки, тобто запропоновані заходи є доцільними.

Висновки до розділу 3

Здатність підприємства стабільно розвиватися та здійснювати господарську діяльність визначається міцністю його фінансового стану, ефективністю фінансової діяльності, а також стійкістю до впливу будь-яких негативних факторів. Стабілізація фінансового стану та відновлення платоспроможності будь-якого підприємства передбачає розробку відповідної стратегії. Найбільш поширеною й економічно обґрунтованою стратегією відновлення платоспроможності підприємства є стратегія диверсифікації джерел фінансування, що підвищує гнучкість підприємства у мінливому економічному середовищі. У зв'язку з цим, у світовій практиці визначилися такі основні шляхи оптимізації структури капіталу:

– метод оптимізації структури капіталу за критерієм максимізації рівня прогнозованої фінансової рентабельності;

– метод оптимізації структури капіталу за критерієм мінімізації вартості;

– метод оптимізації структури капіталу за критерієм фінансових ризиків.

Крім того, для відновлення платоспроможності підприємства важливими є заходи, що пов'язані з використанням внутрішніх механізмів фінансової стабілізації. Оперативний механізм фінансової стабілізації являє собою систему заходів, спрямовану, з одного боку, на зменшення розміру поточних зовнішніх і внутрішніх фінансових зобов'язань підприємства в короткостроковому періоді, а з іншого боку, – на збільшення суми грошових активів, що забезпечують термінове погашення цих зобов'язань.

Забезпечення платоспроможності та фінансової безпеки ПрАТ «Запоріжкокс» рекомендовано шляхом прискорення оборотності й ефективності використання оборотних активів за рахунок управління дебіторською заборгованістю (координація та контроль процесу повернення боргових зобов'язань).

Пропонується жорсткий контроль процесу повернення дебіторської заборгованості. Так, активна робота зі споживачами щодо повернення боргів дозволить скоротити дебіторську заборгованість у прогнозованому періоді на 155500,00 тис. грн. У свою чергу зміниться розмір статей «Гроші та їх еквіваленти». Крім того, з'явиться можливість скоротити поточну кредиторську заборгованість за товари, роботи, послуги.

Розраховано показник поточної неплатоспроможності підприємства у прогнозному періоді: -14431722,00 тис. грн. Від'ємний результат свідчить про поточну неплатоспроможність підприємства, однак, порівнюючи цю величину з величиною поточної неплатоспроможності у 2023 р. (-14587222,00 тис. грн), ми можемо говорити про позитивну тенденцію. Також розраховано коефіцієнт забезпечення власними коштами, він складе 0,100 і співпадає з нормальним значенням (0,1), тобто наявні оборотні активи підприємства можуть покриватися власними та прирівняними до них джерелами. Також розраховано коефіцієнт відновлення платоспроможності у прогнозному періоді, що складе 1,129, тобто підприємство має можливість протягом 6 місяців підтримувати платоспроможність.

Також здійснено діагностику ймовірності банкрутства досліджуваного підприємства у прогнозному періоді за моделлю Альтмана (-1,5866) та за методикою А.В. Матвійчука (3,13358). Розрахунок свідчить, що у прогнозному періоді у ПрАТ «Запоріжкокс» низька ймовірність банкрутства.

Оцінка рівня фінансової безпеки ПрАТ «Запоріжкокс» у прогнозному періоді показала, що у підприємства достатньо власних коштів (джерел) для формування запасів і покриття витрат ($\pm Ec \geq 0, \pm Em \geq 0, \pm En \geq 0$), що характерно для високого рівня безпеки.

Таким чином, оцінка показників платоспроможності підприємства та рівня фінансової безпеки у прогнозному періоді показала, що для досліджуваного підприємства існує реальна можливість покращити фінансовий стан та зміцнити фінансову безпеки, тобто запропоновані заходи є доцільними.

ВИСНОВКИ

Провідне місце серед всіх інших видів безпеки бізнесу займає економічна безпека. Найбільш важливою функціональною складовою економічної безпеки підприємства фахівці вважають фінансову безпеку.

Фінансова безпека підприємства, як основна складова економічної безпеки підприємства, характеризується таким фінансовим станом, при якому забезпечується фінансова стійкість, ліквідність і платоспроможність підприємства задля реалізації його фінансових інтересів, місії і завдань шляхом ефективного використання ресурсів підприємства.

Одним з важливих індикаторів фінансової безпеки підприємства є платоспроможність. Платоспроможність підприємства – це здатність підприємства за допомогою грошових ресурсів та інших активів у повному обсязі й у визначений термін розраховуватися за своїми короткостроковими та довгостроковими зобов'язаннями і як наслідок – спроможність здійснювати безперервну фінансово-господарську діяльність.

Забезпеченість платоспроможності у часі являє собою процес, який пов'язаний зі зміцненням фінансового стану підприємства, а його стійкість залежить від результатів діяльності виробничо-економічної системи.

Об'єктом дослідження в роботі виступає Приватне акціонерне товариство Запоріжкокс» (ПрАТ «Запоріжкокс»), яке є одним з найбільших коксохімічних підприємств в Україні і перебуває в переліку заводів, що мають стратегічне значення для економіки.

Оцінка показників фінансової звітності підприємства показала, що у 2021-2022 рр. на підприємстві відбулося зростання валюти балансу з 8668272,50 тис. грн до 12673325,00 тис. грн на 4005052,50 тис. грн, або на 46,20%, а у 2022-2023 рр. зростання склало 6078748,50 тис. грн, або 47,96%. Найбільшу частку у структурі активів підприємства займали оборотні активи. Так, у 2021 р. частка оборотних активів складала 70,16%, у 2022 р. – 80,84%, а у 2023 р. – 87,84%.

Прослідковується тенденція до зростання частки оборотних активів у структурі балансу.

Вартість власного капіталу за аналізований період мала нестійку динаміку, так, у 2021-2022 рр. вартість зменшилася на 548195,50 тис. грн (або на 12,763%), а у 2022-2023 рр. – збільшилася на 146699,00 тис. грн (або на 3,91%), при цьому поточні зобов'язання у 2021-2022 рр. збільшилися на 4683987,50 тис. грн (або на 119,98%), а у 2022-2023 рр. – збільшилися на 6034744,00 тис. грн (або на 70,27%). Найбільшу частку у структурі пасивів підприємства займали поточні зобов'язання і забезпечення (у 2022 р. – 67,76%, у 2023 р. – 77,97%), величина яких зростала в динаміці.

Чистий доход від реалізації продукції у 2021-2022 рр. зріс на 22,19%, а у 2022-2023 рр. – на 0,41%. При цьому у 2021-2022 рр. величина собівартості реалізованої продукції збільшилася на 57,20%, а у 2022-2023 рр. – на 2,11%. Крім того, темп росту собівартості продукції більше, ніж темп росту чистого доходу від реалізації продукції, тому валовий прибуток скоротився у 2021-2022 рр. на 60,50%, а у 2022-2023 рр. – на 15,52%.

Нестійка динаміка в отриманні чистого прибутку підприємства негативно характеризує ситуацію. Це пов'язано зі складними умовами функціонування підприємства у 2022 р., а також підвищенням розміру інших операційних витрат. Однак у 2023 р. підприємство отримало чистий прибуток, що говорить про оздоровлення роботи підприємства та підвищення його ефективності.

Проаналізовано показники фінансового стану підприємства.

Величина коефіцієнту мобільності активів вказує на недостатню мобільність активів, однак в динаміці величина коефіцієнту зростала. У досліджуваного підприємства недостатньо ефективний стан формування майна підприємства. Величини показників оборотності активів та пасивів мали нестійку динаміку у 2021-2023 рр., що говорить про невисоку ділову активність досліджуваного підприємства. У цілому, величини показників ділової активності (ресурсовіддача, оборотність капіталу, трансформація активів) ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр. свідчать про недостатню ефективність

використання ресурсів підприємства, що потребує додаткових дій щодо підвищення ділової активності підприємства.

У підприємства є власні оборотні кошти, однак, їх динаміка впродовж аналізованого періоду нестійка, у 2022 р. величина скоротилася на 23,89%, а у 2023 р., навпаки, збільшилася на 11,63%. За іншими показниками спостерігалася негативна тенденція щодо фінансової стійкості. Величина коефіцієнту маневреності власного капіталу свідчить про недостатню здатність підтримувати рівень власного оборотного капіталу та поповнювати оборотні кошти в разі потреби за рахунок власних джерел, але у 2022-2023 рр. величина коефіцієнту мала тенденцію до збільшення.

Забезпечення запасів власними оборотними коштами підприємства у 2021-2023 рр. знаходилося на достатньому рівні, тобто підприємство було здатне фінансувати виробничі запаси за рахунок власних джерел. Хоча слід відзначити, що напрямок зміни величини коефіцієнта забезпеченості запасів власними оборотними коштами мав тенденцію до зниження, що потребує відповідних дій в управлінні ресурсами підприємства для підтримання фінансової стійкості.

В цілому стан підприємства неможна вважати достатньо фінансово стійким.

Величина коефіцієнту поточної ліквідності за аналізований період відповідала нормативу, однак, мала негативну динаміку. Динаміка інших показників також негативна, хоча у 2023 р. темп зниження менший, ніж у 2022 р. Однак коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2021-2023 рр. не відповідав зазначеному нормативу, тобто підприємство не могло негайно розраховуватися зі своїми кредиторами.

Таким чином, оцінка фінансового стану ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр. показала недостатньо стабільний його фінансовий стан, виробничо-господарська діяльність підприємства знаходилася у нестабільному становищі – занадто уповільнена, однак у 2021 р. та у 2023 р. – рентабельна. Стан підприємства можна вважати фінансово стійким і ліквідним.

Для виявлення ознак неплатоспроможності підприємства

ПрАТ «Запоріжкокс» та незадовільної структури балансу в цілях здійснення випереджувальних заходів щодо запобігання банкрутства використано показники, що розраховують на підставі балансу та звіту про фінансові результати. Так, досліджуване підприємство на протязі аналізованого періоду мало нестійку динаміку ступеню неплатоспроможності, змінюючи своє значення від поточної неплатоспроможності у 2021 р. до критичної у 2023 р.

Здійснено діагностику ймовірності банкрутства досліджуваного підприємства. У 2021 р. у підприємства існувала ймовірність фінансової кризи, але вже у 2022-2023 рр. фінансовий стан задовільний і низька ймовірність банкрутства. Також за моделлю А.В. Матвійчука у 2021 р. у підприємства існувала ймовірність фінансової кризи, але вже у 2022-2023 рр. фінансовий стан задовільний і низька ймовірність банкрутства. Крім того, оцінка рівня фінансової безпеки показала, що для підприємства у 2021-2023 рр. характерна фінансова безпека. Однак, оцінка поточної платоспроможності показала поточну неплатоспроможність підприємства ПрАТ «Запоріжкокс» у 2021-2023 рр.

У зв’язку з цим, необхідно було визначити чинники, які обумовлюють платоспроможність підприємства. До таких чинників варто віднести: розміри короткострокової заборгованості; структуру поточних боргів; надійність та платоспроможність кредиторів; напрями використання залучених чи позичених коштів; структуру оборотного капіталу підприємства; наявність дебіторської заборгованості (термін виникнення та погашення); наявність розроблених заходів комплексного управління оборотними активами; наявність розроблених схем розрахунків з покупцями та постачальниками; збутову політику підприємства тощо.

Забезпечення платоспроможності та фінансової безпеки ПрАТ «Запоріжкокс» рекомендовано шляхом прискорення оборотності й ефективності використання оборотних активів за рахунок управління дебіторською заборгованістю (координація та контроль процесу повернення боргових зобов’язань).

Пропонується жорсткий контроль процесу повернення дебіторської заборгованості. Так, активна робота зі споживачами щодо повернення боргів дозволить скоротити дебіторську заборгованість у прогнозованому періоді на 155500,00 тис. грн. У свою чергу зміниться розмір статей «Гроші та їх еквіваленти». Крім того, з'явиться можливісь скоротити поточну кредиторську заборгованість за товари, роботи, послуги.

Розраховано показник поточної неплатоспроможності підприємства у прогнозному періоді: -14431722,00 тис. грн. Від'ємний результат свідчить про поточну неплатоспроможність підприємства, однак, порівнюючи цю величину з величиною поточної неплатоспроможності у 2023 р. (-14587222,00 тис. грн), ми можемо говорити про позитивну тенденцію. Також розраховано коефіцієнт забезпечення власними коштами, він складе 0,100 і співпадає з нормальним значенням (0,1), тобто наявні оборотні активи підприємства можуть покриватися власними та прирівняними до них джерелами. Також розраховано коефіцієнт відновлення платоспроможності у прогнозному періоді, що склав 1,129, тобто підприємство має можливість протягом 6 місяців підтримувати платоспроможність.

Здійснено діагностику ймовірності банкрутства досліджуваного підприємства у прогнозному періоді за моделлю Альтмана (-1,5866) та за методикою А.В. Матвійчука (3,13358). Розрахунок свідчить, що у прогнозному періоді у ПрАТ «Запоріжкокс» низька ймовірність банкрутства.

Оцінка рівня фінансової безпеки ПрАТ «Запоріжкокс» у прогнозному періоді показала, що у підприємства достатньо власних коштів (джерел) для формування запасів і покриття витрат ($\pm Ec \geq 0, \pm Em \geq 0, \pm En \geq 0$), що характерно для високого рівня безпеки.

Таким чином, оцінка показників платоспроможності підприємства та рівня фінансової безпеки у прогнозному періоді показала, що для досліджуваного підприємства існує реальна можливість покращити фінансовий стан та зміцнити фінансову безпеки, тобто запропоновані заходи є доцільними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сосновська І.М. Поняття та значення економічної безпеки виробничо-господарської діяльності підприємства. *Ефективна економіка.* 2015. № 9. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4303 (дата звернення: 07.08.2024).

2. Економіка підприємства: підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Київ: КНЕУ, 2001. 528 с. URL: http://javalibre.com.ua/java-book/book/2908510 (дата звернення: 13.08.2024).

3. Петренко Л.М. Взаємозв'язок фінансової безпеки та фінансової стійкості підприємства. *Економіка та підприємництво: зб. наук. праць молодих учених та аспірантів*. Київ: КНЕУ, 2010. Вип. 24. С. 226-234.

4. Краснокутська Н.С., Коптєва Г.М. Дефініція поняття «фінансова безпека підприємства»: основні підходи та особливості. *Бізнес Інформ*. 2019. № 7. С. 14-19.

5. Ареф'єва О.В., Кузенко Т.Б. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 1(91). С. 98-103.

6. Барановський О.І. Фінансова безпека. Київ: Фенікс, 2015. 338 с.

7. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 759 с.

8. Blakyta G., Ganushchak T. Enterprise financial security as a component of the economic security of the state. *Investment Management and Financial Innovations*. 2018. Vol. 15. Issue 2. P. 248-256. URL: file:///C:/Users/pc/Downloads/Enterprise_financial_security_as_a_component_of_th.pdf (Accessed 15.08.2024).

9. Бланк І.О. Управління фінансовою безпекою підприємства. Київ: Ніка-Центр, 2014. 784 с.

10. Кириченко О., Кім Ю. Вплив інфляційних процесів на фінансову безпеку підприємства. *Економіка та держава*. 2009. № 1. С. 13-16.

11. Кириченко О.А., Кудря І.В. Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємств в умовах кризи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 10. С. 22-26.

12. Куцик В.І., Бартиш А.І. Фінансова безпека підприємства як самостійний об'єкт управління: проблеми забезпечення. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21.4. С. 250-255.

13. Реверчук Н.Й. Управління економічною безпекою підприємницьких структур. Львів: ЛБІ НБУ, 2004. 195 с.

14. Судакова О.І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства. *Економічний простір*. 2008. № 9. С. 140-148.

15. Шелест В.В. Управління фінансовою безпекою довірчого товариства. *Актуальні проблеми економіки*. 2009. № 3. С. 181-184.

16. Єрмошенко М.М., Горячева К.С. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство. Київ: Національна академія управління, 2017. 232 с.

17. Davydenko N.M. Genesis of enterprise financial security. *Economic Processes Management: International Scientific E-Journal*. 2015. № 2. URL: http://epm.fem.sumdu.edu.ua/download/2015_2/2015_2_3.pdf (Accessed 22.08.2024).

18. Афанасьєв М.В. Економіка підприємства. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2013. 41 с.

19. Бердар М. Забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Економіка*. 2016. № 125. С. 67-73.

20. Картузов Є.П. Визначення фінансової безпеки підприємства: поняття, зміст, значення і функціональні аспекти. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 8(134). С. 172-181.

21. Moskalenko N., Romanenko O., Oliinyk T. Approaches to enterprises' financial and economic security management. *Economic Annals-XXI.* 2015. № 7-8(1). P. 54-57. URL: http://soskin.info/userfiles/file/2015/7-8_1/Moskalenko_Romanenko_Oliinyk.pdf (Accessed 25.08.2024).

22. Болгар Т.М. Роль фінансової безпеки підприємства в системі антикризового управління. *Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка».* 2013. № 4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1935 (дата звернення: 23.08.2024).

23. Васильців Т.Г., Ярошко О.Р. Фінансова безпека підприємства: місце в системі економічної безпеки та пріоритети посилення на посткризовому етапі розвитку економіки. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. № 21.02. С. 132-136.

24. Мельник В.М. Основи економічного аналізу. Ірпінь, 2001. 182 с.

25. Болюх М.А., Бурчевський В.З., Горбаток М.І. та ін. Економічний аналіз: навч. посібник / За ред. М.Г. Чумаченка. 2. вид., перероб. і доп. Київ: КНЕУ, 2003. 555 с.

26. Стасюк Л. Аналіз показників ліквідності і платоспроможності на прикладі ПАТ «ХЗКПУ «Пригма-Прес». *Галицький економічний вісник*. Тернопіль: ТНТУ, 2014. Том 44. № 1. С. 154-161.

27. Базецька Г.І., Суботовська Л.Г., Ткаченко Ю.В. Фінанси підприємства: планування та управління у виробничій сфері: навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2012. 292 с.

28. Бердар М.М. Фінанси підприємств: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

29. Непочатенко О.О., Мельничук Н.Ю. Фінанси підприємств: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 504 с.

30. Сирота В.С. Корпоративна соціальна відповідальність в системі економічної безпеки підприємств: дис. … канд. екон. наук. Київ, 2016. 217 с.

31. Іоргачова М.І., Коцюрубенко Г.М., Ковальова О.М. Платоспроможність суб'єкта господарювання: напрями її підвищення. *Економіка і суспільство.* 2018. № 14. С. 799-803.

32. Іванов В. Концептуальні засади забезпечення платоспроможності підприємства. *Економіка*. 2009. № 9(100). С. 4-8.

33. Іваннікова О.В Аналіз платоспроможності як фактора фінансової стійкості малих підприємств. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2017. Вип. 2 (58). С. 130-136. URL: http://psaejrnl.nau.in.ua/journal /2_58_2017_ukr/22.pdf] (дата звернення: 18.08.2024).

34. Теницька Н.Б., Гришко Ю.С. Теоретичні аспекти оцінки платоспроможності підприємства в сучасних умовах. *Глобальні та національні проблеми економіки.* 2015. № 5. С. 372-376.

35. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: Знання, 2012. 816 с.

36. Крейдич І.М., Наконечна О.С., Харченко О.С. Умови забезпечення платоспроможності підприємств в контексті їх фінансової безпеки. *Економічна наука*. 2015. № 8. С. 95-101.

37. Sytnyk, H.; Olesenko, I. Solvency Control of the Enterprise in the Bankruptcy Prevention System. *Economics Ecology Socium* 2020, 4, P. 14-23. URL: https://ees-journal.com/index.php/journal/article/view/132/97 (Accessed 21.08.2024).

38. Колеснікова Н.М. Актуальні питання фінансової безпеки держави. *Збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні питання безпеки фінансової системи держави»*, м. Харків, 21.02.2014. URL: http://univd.edu.ua/general/publishing/konf/finbezpeka/45_kolesnikova.pdf (дата звернення: 25.08.2024).

39. Поддєрьогін А.М., Бабяк Н.Д., Білик М.Д.та ін. Фінансовий менеджмент: підручник / За ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 2-ге вид., перероб. Київ: КНЕУ, 2017. 534 с. URL: https://kmaecm.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/poddyerogin-a.m.-ta-in.-2017-finansovyj-menedzhment.pdf (Accessed 26.08.2024).

40. Vivchar O.I. Management system interpreting financial and economic security business in economic processes. *IEJME – Mathematics education*. 2016. Vol.

11. № 4. P. 947-959. URL: file:///C:/Users/pc/Downloads/IEJME_502_article_578efd5fdd568.pdf (Accessed 26.08.2024).

41. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 520 с. URL: http://westudents.com.ua/knigi/677-fnansoviy-menedjment-kramarenko-go.html (дата звернення: 23.08.2024).

42. Рибченко М.Ф. Оптимізація системи безготівкових розрахунків. *Фінанси України*. 2012. № 13 (86). С. 58-64.

43. Офіційний сайт ПрАТ «Запоріжкокс». URL: https://zaporozhcoke.com/ (дата звернення: 03.09.2024).

44. Господарський кодекс України: Закон України від 06.01.2003 р. №436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text (дата звернення: 03.09.2024).

45. Податковий кодекс України: Закон України від 23.12.2010 р. №2755-VI. *Відомості Верховної Ради України.* 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. Ст.112. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text (дата звернення: 03.09.2024).

46. Колісніченко В. Запоріжкокс з 2022 року інвестував понад 276 млн грн в ремонт коксових батарей. *UAprom – бізнес-портал про останні новини економіки та промисловості.* 28.03.2024. URL: https://gmk.center/ua/news/zaporizhkoks-z-2022-roku-investuvav-ponad-276-mln-grn-v-remont-koksovih-batarej/ (дата звернення: 04.09.2024).

47. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: МАУП, 2004. 328 с. URL: http://fingal.com.ua/content/view/643/54/1/1/ (дата звернення: 07.09.2024).

48. Лахтіонова Л.А. Економічна категорія «фінансова стійкість» в сучасному фінансовому аналізі підприємницької діяльності. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки.*

2009. Випуск 16, ч. ІІ. С. 327-338.

49. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 566 с. URL: http://p-for.com/book_353.html (дата звернення: 14.09.2024).

50. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент. Житомир: ЖІТІ, 2001. 440 с. URL: http://buklib.net/books/23064 (дата звернення: 14.09.2024).

51. Товажнянський В.Л., Перерва П.Г. Визначення ознак банкрутства: санація та реструктуризація підприємств. *Вісник НТУ «ХПІ».* 2013. № 52(1025). С. 152-162.

52. Кузьменко Л.В., Кузьмін В.В., Шаповалова В.М. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. Херсон, 2003. 240 с. URL: http://finance-credit.news/finansovyiy-menedjment/analiz-koefitsientiv-yaki-zastosovuyutsya-pri-58716.html (дата звернення: 15.09.2024).

53. Янковець Т.М., Чернюк Ю.В. Порівняння сучасних моделей діагностики ймовірності банкрутства підприємства: закордонний та вітчизняний досвід економічна наука. *Івестиції: практика та досвід*. 2016. № 20. С. 58-62.

54. Погребняк А.Ю. Порівняльний аналіз методик оцінки ймовірності банкрутства в системі антикризового управління на підприємстві. *Бізнес Інформ.* 2014. № 7. С. 344-352.

55. Матвійчук А.В. Моделювання фінансової стійкості підприємств із застосуванням теорій нечіткої логіки, нейронних мереж і дискримінантного аналізу. *Вісник НАН України*. 2010. № 9. С. 24-46.

56. Ортинський В.Л., Керницький І.С., Живко З.Б. Економічна безпека підприємств, організацій та установ. Київ: Правова єдність, 2009. 544 с.

57. Вудвуд В.В., Батієвська О.В. Фінансова безпека підприємства: сутність, цілі, принципи та шляхи забезпечення. *Підприємництво і торгівля*. 2019. № 25. С. 89-93. URL: https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/DOI/2522-1256-2019-25-12.pdf (дата звернення: 29.09.2024).

58. Колеснікова Н.М. Актуальні питання фінансової безпеки держави. *Збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні питання безпеки фінансової системи держави»*, м. Харків, 21.02.2014. URL: http://univd.edu.ua/general/publishing/konf/finbezpeka/45_kolesnikova.pdf (дата звернення: 05.10.2024).

59. Олесенко І.С Платоспроможність підприємства в системі забезпечення фінансової безпеки: сутність та роль. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. № 12(3). С. 45-51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2017_12%283%29__12 (дата звернення: 02.10.2024).

60. Домбровська Л.В. Зміцнення фінансової стійкості підприємства шляхом оптимізації структури капіталу. *Ефективна економіка*. 2014. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2731 (дата звернення: 13.10.2024).

61. Ткаченко А.М., Резніков О.Л. Оцінка рівня економічної безпеки підприємства. *Вісник економічної науки України*. 2010. № 1. С. 101-106.

62. Боронос В.Г., Плікус І.Й., Кобушко І.М. Управління фінансовою санацією: навч. посібник. Суми: СумДУ, 2010. 437 с. URL: http://elkniga.info/book_38.html (дата звернення: 13.10.2024).

63. Шпильова В.О. Фінансовий менеджмент в кризових умовах господарювання. *Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія: Економічні науки*. 2013. Вип. 33(1). С. 160-164.

ДОДАТОК А

Баланс (Звіт про фінансовий стан) ПрАТ «Запоріжкокс» за 2021-2023 рр., тис. грн

Назва рядка	Код рядка	Величина, тис. грн		
		2021 р.	2022 р.	2023 р.
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи Нематеріальні активи	1000	1731,50	909,00	360,50
первісна вартість	1001	16033,50	16483,50	16379,50
накопичена амортизація	1002	14302,00	15574,50	16019,00
Незавершені капітальні інвестиції	1005	405202,00	324006,50	332871,50
Основні засоби	1010	2179845,00	2102696,00	1923033,00
первісна вартість	1011	2860049,50	3157900,50	3327683,50
знос	1012	680204,50	1054704,5	1404650,50
Інвестиційна нерухомість	1015	0,00	0,00	0,00
Відстрочені податкові активи	1045	0,00	0,00	23183,50
Інші необоротні активи	1090	0,00	0,00	0,00
Усього за розділом I	1095	2586778,50	2428111,50	2279448,50
II. Оборотні активи Запаси	1100	453177,00	723905,00	761700,50
Виробничі запаси	1101	329733,50	486208,50	478898,50
Незавершене виробництво	1102	67641,00	116008,50	125116,50
Готова продукція	1103	7718,50	66409,50	150431,00
Товари	1104	48024,00	55278,50	7254,50
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	5215875,50	9247991,00	15429446,50
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	134725,50	6656,00	11183,50
з бюджетом	1135	82344,00	78774,00	56881,00
у тому числі з податку на прибуток	1136	0,00	4120,00	4120,00
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	109375,00	90618,00	90307,00
Поточні фінансові інвестиції	1160	0,00	0,00	0,00
Гроші та їх еквіваленти	1165	36153,50	33293,00	35513,50
Готівка	1166	0,00	0,00	0,00
Рахунки в банках	1167	36153,50	33293,00	35513,50
Витрати майбутніх періодів	1170	49903,50	63976,50	87593,00
Інші оборотні активи	1190	0,00	0,00	0,00
Усього за розділом II	1195	6081494,50	10245213,50	16472625,00
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0,00	0,00	0,00
Баланс	1300	8668272,50	12673325,00	18752073,50

Продовження ДОДАТКУ А

1	2	3	4	5
І. Власний капітал Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1193,00	1193,00	1193,00
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0,00	0,00	0,00
Капітал у дооцінках	1405	758086,00	704276,00	654275,00
Додатковий капітал	1410	87771,00	87771,00	87771,00
Емісійний дохід	1411	0,00	0,00	0,00
Накопичені курсові різниці	1412	0,00	0,00	0,00
Резервний капітал	1415	12366,00	12366,00	12366,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3437030,00	2942644,50	3139344,50
Неоплачений капітал	1425	0,00	0,00	0,00
Вилучений капітал	1430	0,00	0,00	0,00
Інші резерви	1435	0,00	0,00	0,00
Усього за розділом І	1495	4296446,00	3748250,50	3894949,50
ІІ. Довгострокові зобов’язання і забезпечення Відстрочені податкові зобов’ язання	1500	88201,00	44054,50	9733,50
Пенсійні зобов’язання	1505	372909,50	282125,00	215825,00
Довгострокові кредити банків	1510	0.00	0.00	0.00
Інші довгострокові зобов’язання	1515	6712,00	10903,50	8830,00
Довгострокові забезпечення	1520	0,00	0,00	0,00
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0,00	0,00	0,00
Страхові резерви	1530	0,00	0,00	0,00
Усього за розділом ІІ	1595	467822,50	337083,00	234388,50
ІІІ. Поточні зобов’язання і забезпечення Короткострокові кредити банків	1600	0,00	0,00	0,00
Векселі видані	1605	0,00	0,00	0,00
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов’язаннями	1610	2542,50	4076,50	3989,00
товари, роботи, послуги	1615	2503173,50	6133738,50	12117060,50
розрахунками з бюджетом	1620	122644,50	112385,50	42593,00
у тому числі з податку на прибуток	1621	115001,00	104954,50	35801,50
розрахунками зі страхування	1625	2285,50	2258,00	2270,00
розрахунками з оплати праці	1630	8261,50	8135,50	8295,50
за одержаними авансами	1635	5954,50	6557,50	4446,00
за розрахунками з учасниками	1640	913408,50	1727900,00	1727900,00
Поточні забезпечення	1660	18260,00	21560,00	22831,50
Доходи майбутніх періодів	1665	0,00	0,00	0,00
Інші поточні зобов’язання	1690	327473,50	571380,00	693350,00
Усього за розділом ІІІ	1695	3904004,00	8587991,50	14622735,50

Продовження ДОДАТКУ А

1	2	3	4	5
IV. Зобов’язання, пов’язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0,00	0,00	0,00
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0,00	0,00	0,00
Баланс	1900	8668272,50	12673325,00	18752073,50

ДОДАТОК Б

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ПрАТ «Запоріжкокс» за 2021-2023 рр., тис. грн

Назва рядка	Код рядка	Величина, тис. грн		
		2021 р.	2022 р.	2023 р.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	12 934 824,00	15 805 716,00	15 871 128,00
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	9 087 956,00	14 286 347,00	14 587 573,00
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0,00	0,00	0,00
Валовий: прибуток	2090	3 846 868,00	1 519 369,00	1 283 555,00
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов’язань	2105	0,00	0,00	0,00
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0,00	0,00	0,00
Інші операційні доходи	2120	95 751,00	107 635,00	40 829,00
Адміністративні витрати	2130	107 742,00	142 710,00	135 589,00
Витрати на збут	2150	44 606,00	118 234,00	113 250,00
Інші операційні витрати	2180	98 797,00	1 624 779,00	538 609,00
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	3 691 474,00	-	536 936,00
збиток	2195	-	258 719,00	-
Дохід від участі в капіталі	2200	0,00	0,00	0,00
Інші фінансові доходи	2220	578,00	2 778,00	1 350,00
Інші доходи	2240	3 051,00	1 239,00	758,00
Дохід від благодійної допомоги	2241	0,00	0,00	0,00
Фінансові витрати	2250	38 569,00	46 991,00	50 197,00
Втрати від участі в капіталі	2255	0,00	0,00	0,00
Інші витрати	2270	996,00	2 432,00	1 237,00
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	3 655 538,00	-	487 610,00
збиток	2295	-	304 125,00	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-657 997,00	54 743,00	-87 769,00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0,00	0,00	0,00
Чистий фінансовий результат: **прибуток**	2350	2 997 541,00	-	399 841,00
збиток	2355	-	249 382,00	-

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Пилявський Олександр Олександрович, студент 2 курсу, заочної форми навчання, економічного факультету, спеціальність 073 «Менеджмент», освітня програма «Управління фінансово-економічною безпекою», адреса електронної пошти aleksandrpilyavsky@gmail.com,

– підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Підвищення платоспроможності підприємства ПрАТ «Запоріжкокс» як умова забезпечення його фінансової безпеки» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згоден на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

_____	_____	_____
(дата)	(підпис)	(ініціали, прізвище)